

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Anton Zupančič

**Mentorica:
Doc. dr. Sandra Bašič-Hrvatin**

**POLITIČNA OPREDELJENOST MAGA IN MLADINE V OBDOBJU 1996
DO 2002**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2004

KAZALO

1. UVOD	4
2. OBLIKOVANJE HIPOTEZE	6
3. MEDIJI IN POLITIKA.....	8
3.1. POMEMBNOST MEDIJEV ZA POLITIKO	8
3.2. POMEMBNOST MEDIJEV ZA POSAMEZNIKA	9
3.3. VLOGA MEDIJEV V ČASU VOLITEV	10
3.4. DEJAVNIKI VPLIVA NA MEDIJE	12
3.5. ODNOS MEDIJEV DO POLITIKE	14
4. PRISTRANOST MEDIJSKIH VSEBIN	17
4.1. KRITERIJI PRISTRANOSTI	17
4.2. URAVNOTEŽENOST	19
4.3. NEVTRALNOST	19
4.4. RELEVANTNOST	20
5. POLITIČNE STRANKE V SLOVENIJI	23
6. ANALIZA MAGA IN MLADINE	26
6.1. METODA	26
6.2. PARLAMENTARNE VOLITVE 1996	30
6.2.1. Politična situacija	30
6.2.2. Uravnoveženost	31
6.2.3. Nevtralnost	34
6.2.4. Prednostno tematiziranje	36
6.3. PREDSEDNIŠKE VOLITVE 1997	38
6.3.1. Politična situacija	38
6.3.2. Uravnoveženost	39
6.3.3. Nevtralnost	40
6.3.4. Prednostno tematiziranje	42
6.4. PARLAMENTARNE VOLITVE 2000	43
6.4.1. Politična situacija	43
6.4.2. Uravnoveženost	44
6.4.3. Nevtralnost	46
6.4.4. Prednostno tematiziranje	48
6.5. PREDSEDNIŠKE VOLITVE 2002	50
6.5.1. Politična situacija	50
6.5.2. Uravnoveženost	50
6.5.3. Nevtralnost	51
6.5.4. Prednostno tematiziranje	53
7. PRIMERJAVA PO OBDOBJIH	55
7.1. PARLAMENTARNE VOLITVE 1996 IN 2000	55
7.2. PREDSEDNIŠKE VOLITVE 1997 IN 2002	57
8. ZAKLJUČEK	59
9. VIRI	61
10. PRILOGA	63
PRILOGA A: RAZPREDELNICE Z REZULTATI ANALIZ VSEBINE	63
PRILOGA B: NASLOVNICE REVIJ MAG IN MLADINA	66

KAZALO GRAFIKONOV, TABEL IN SLIK

Grafikon 1: Število strani, ki sta jih reviji namenili strankam v štirih izvodih pred volitvami leta 1996.....	31
Grafikon 2: Ponderirano število strani, ki sta jih reviji namenili strankam v štirih izvodih pred volitvami leta 1996.....	33
Grafikon 3: Način pisanja Mga o političnih strankah v mesecu pred volitvami leta 1996.....	34
Grafikon 4: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami leta 1996.....	35
Grafikon 5: Število strani, ki sta jih reviji namenili predsedniškim kandidatom v štirih izvodih pred volitvami.....	39
Grafikon 6: Način pisanja Mga o kadidatih za predsednika republike v mesecu pred volitvami 1997.....	40
Grafikon 7: Način pisanja Mladine o kadidatih za predsednika republike v mesecu pred volitvami 1997.....	41
Grafikon 8: Količina prostora, ki sta ga reviji namenili političnim strankam v štirih izvodih pred volitvami 2000.....	45
Grafikon 9: Način pisanja Mga o političnih strankah v mesecu pred volitvami 2000.....	46
Grafikon 10: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami 2000.....	47
Grafikon 11: Kolčina prostora, ki sta ga reviji namenili predsedniškim kandidatom v mesecu pred volitvami 2002.....	51
Grafikon 12: Način pisanja Mga o kandidatih za predsednika republike v štirih izvodih pred volitvam 2002.....	52
Grafikon 13: Način pisanja Mladine o kandidatih za predsednika republike v štirih izvodih pred volitvam 2002.....	52
Grafikon 14: Primerjava načina pisanja Mladine o političnih strankah v času pred volitvami leta 1996 in 2000.....	55
Grafikon 15: Primerjava načina pisanja Mga o političnih strankah v času pred volitvami leta 1996 in 2000.....	56
Preglednica 1: Način pisanja Mga o političnih strankah v mesecu pred volitvami 1996.....	34
Preglednica 2: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami 1996.....	35
Slika 1: Naslovnica Mladine št. 45 (1996).....	37
Slika 2: Naslovnica Mladine št. 44 (1997).....	42
Slika 3: Naslovnica Mladine št. 46 (1997).....	42
Slika 4: Naslovnica Mga št. 40 (2000).....	48
Slika 5: Naslovnica Mga št. 41 (2000).....	48
Slika 6: Naslovnica Mladine št. 39 (2000).....	49
Slika 7: Naslovnica Mladine št. 40 (2000).....	49
Slika 8: Naslovnica Mladine št. 41 (2000).....	49
Slika 9: Naslovnica Mga št. 42 (2002).....	53
Slika 10: Naslovnica Mga št. 44 (2002).....	53
Slika 11: Naslovnica Mga št. 45 (2002).....	53
Slika 12: Naslovnica Mladine št. 44 (2002).....	54
Slika 13: Naslovnica Mladine št. 42 (2002).....	54
Slika 14: Naslovnica Mladine št. 43 (2002).....	54

1. UVOD

Predsednika Slovenije in Hrvaške se po uradnem srečanju v dobrodelne namene pomerita še v eksibicijskem teku na 100 metrov. Zmaga hrvaški predsednik. Hrvaški časopisi naslednji dan na naslovnici objavijo: »Naš predsednik je zmagal, slovenski je bil zadnji!« Slovenski časopisi pa zapišejo: »Naš predsednik odličen drugi, hrvaški pa predzadnji!«

V sodobnih družbah so mediji so tisti, ki nas seznanjajo s političnim dogajanjem. Redko se namreč zgodi, da se povprečen prebivalec o teh dogodkih seznani iz prve roke. Mediji so zato tisti, ki skrbijo za njegovo osveščenost in obveščenost. Pri tem igrajo vlogo posrednika med političnimi institucijami in njihovimi predstavniki ter "navadnimi" državljani.

Kot posredniki imajo precejšnjo moč, saj so za javnost vir informacij in interpretacij stvari, ki jo zadevajo. Oni bolj ali manj odločajo o tem, kaj bo javnost vedela in kakšno bo to védenje. Po drugi strani pa posredujejo odzive javnosti na politične dogodke nazaj k političnim akterjem. Te akterje pa kot predstavniki javnosti tudi nadzirajo. Ker kvalitetne informacije potrebujejo tako politični akterji, ki imajo oblast in upravljajo z življenjem v državi, kot tudi javnost, ki periodično z volitvami sama izbira predstavnike te oblasti, je pomembno, da mediji svoje delo opravljajo korektno.

Še posebej v času pred volitvami je njihova vloga izredno pomembna, saj lahko s svojim delom vplivajo na volilne rezultate. Tako menijo predvsem politiki, ki svojo predvolilno kampanjo v veliki meri prilagodijo ravno medijem, preko katerih nagovarjajo potencialne volivce. Tako slednji, če niso imeli priložnosti kandidatov in njihovega dela spoznati neposredno, sprejemajo svoje odločitve ravno na podlagi informacij, ki jih dobijo iz medijev.

Zaradi pomembnosti funkcije, ki jo imajo mediji v demokratični družbi, je njihovo delovanje urejeno z zakonodajo in strokovnimi kodeksi. Ti opredeljujejo standarde njihovega dela tako na splošno kot tudi v primeru predvolilnih kampanj. V kolikšni meri se mediji držijo teh pravil pri komuniciranju s svojim občinstvom, pa je bil predmet mnogih raziskav.

V tej nalogi bom poskušal ugotoviti, kakšna je strankarska politična opredeljenost revij Mag in Mladina. Pri nobeni izmed revij namreč nisem zasledil, da bi se opredelila kot strankarsko glasilo oziroma strankarsko opredeljen medij. Predmet te naloge bo zato analiza vsebine revij Mag in Mladina v obdobju parlamentarnih in predsedniških predvolilnih kampanj od leta 1996 do 2002, s katero bom ugotavljal količino in naravo prisotnosti posamezne politične stranke in njenih predstavnikov v teh dveh tednikih. Namen te naloge pa je, da s pomočjo pridobljenih podatkov o količini prostora, ki sta ga reviji namenili posameznim političnim strankam, o načinu pisanja o teh strankah in o izboru najpomembnejših tem pri obeh revijah, odgovorim na vprašanje, ali sta bili kateri od strank bolj naklonjeni kot drugim.

Na začetku naloge bom zato v drugem poglavju zastavil delovno hipotezo. Nato bom v tretjem poglavju predstavil teoretski ovir, ki pojasnjuje naravo odnosa med mediji, politiko in posameznikom ter specifičnost tega odnosa v času volitev. Opisal bom dejavnike, ki vplivajo na medije in njihovo vsebino, nato pa predstavil nekatere raziskave in ugotovitve drugih avtorjev, ki so se ukvarjali z vprašanjem politične opredeljenosti medijev v tujini in pri nas. V četrtem poglavju bom definiral kriterije pristranosti medijskih vsebin, ki jih bom uporabil pri analizi obeh revij. V petem poglavju pa na kratko predstavil še parlamentarne stranke ter politično situacijo v Sloveniji.

V drugem delu naloge (6. poglavje) bom podal kvantitativno in kvalitativno analizo vsebine Maga in Mladine, ki sem jo opravil na izbranem vzorcu. Meril bom količino prostora, na katerem sta reviji govorili o posameznih strankah ali kandidatih, raziskal na kakšen način sta na tem prostoru govorili o njih in na koncu pogledal še, katere teme sta reviji najbolj izpostavili. Rezultate bom med revijama v posameznem predvolilnem obdobju tudi primerjal, na koncu pa jih bom v sedmem poglavju primerjal med sabo še po obdobjih. Z rezultati in primerjavo med njimi bom poskušal potrditi ali zavreči v začetku zastavljeno hipotezo.

2. OBLIKOVANJE HIPOTEZE

Namen te naloge je ugotoviti, kakšna je politična opredeljenost revij Mag in Mladina. Oba tednika namreč veliko prostora namenjata političnim temam, pri čemer pa se njuna pogleda o istih stvareh pogosto razlikujeta. Zato me je zanimalo, katere poglede zastopata reviji, ko teče beseda o politiki, in kakšen je njun odnos do političnih strank. Moje zanimanje izhaja iz dejstva, da mi nikjer ni uspelo zaslediti, da bi se reviji opredelili kot strankarski glasili ali strankarsko opredeljena medija. Jani Sever, urednik Mladine, je sicer dejal, da je uredniška politika liberalna in levo usmerjena, vendar ni strankarsko opredeljena¹. Pri Magu mi o uredniški usmeritvi niso želeli povedati nič².

Če pogledamo preteklost obeh revij, je bila Mladina od svojega nastanka leta 1943 medij ZSMS-ja, organizacije, ki se je po osamosvojitvi Slovenije postopoma transformirala v stranko LDS. Tudi Mladina se je preoblikovala in iz glasila ZSMS leta 1990 postala delniška družba. Sicer je ravno Mladina s svojim pisanjem pripomogla k zamenjavi političnega sistema pri nas in zaradi tega uživa ugled kritičnega tednika z zaslugami pri osamosvajanju Slovenije. Toda vprašanje je, ali je tako kritična tudi do stranke LDS, ki je naslednica stranke ZSMS. Mag je mlajši, saj izhaja šele od leta 1995, ves čas pa bije svojo bitko proti komunizmu oziroma njegovi kontinuiteti, medtem ko Mladina ne govori veliko o bivših komunistih, ampak ji "gre v nos" predvsem cerkev. Pri Magu je zanimivo, da je njegov urednik Danilo Slivnik na volitvah leta 1996 kandidiral na listi stranke SDS, v režimu, katerega tako rad kritizira, pa si je tudi prizadeval za politično funkcijo, vendar ni bil izvoljen.

Ali sta reviji politično opredeljeni ali ne, bom preveril na primeru njunega pisanja v času predvolilnih kampanj za parlamentarne in predsedniške volitve v obdobju 1996 in 2002. V času volitev je namreč najlažje ugotoviti, kakšen odnos imajo mediji do političnih strank, saj jim naj bi po zakonu omogočali enake možnosti predstavitve. V Magu in Mladini se stranke v času volitev v zadnjih štirih primerih skorajda niso predstavljale z oglasi. Večina, kar je bilo napisanega o njih, so bile torej uredniške vsebine. O teh pa bi težko rekli, da so

¹ Telefonski intervju z Janijem Severjem, urednikom Mladine, Ljubljana 15. 4. 2003

² Telefonski intervju z dr. Janezom Markešem, namestnikom glavnega in odgovornega urednika Maga, Ljubljana 17. 4. 2003

bile do vseh strank uravnovešene. Čeprav sta reviji predvsem kritična opazovalca političnega dogajanja in oba poskušata igrati vlogo psa čuvaja, sta kritična do različnih tem in ljudi. Moja hipoteza je, *da sta Mag in Mladina v predvolilnem času pristransko poročala o političnih kandidatih in strankah in se postavila vsak na svojo stran. Mag je podpiral stranko in politike SDS, Mladina pa je bila bolj naklonjena stranki LDS.*

Da bom lahko preveril postavljeno hipotezo, bom analiziral dostopne primarne in sekundarne vire ter jih ovrednotil. Pregledal bom obstoječo literaturo na to temo in jo uporabil pri analizi Maga in Mladine. Uporabljene bodo deskriptivna in primerjalna metoda ter analiza vsebine.

Ker se bom v tej nalogi ukvarjal s poročanjem obeh tednikov v času predvolilnih kampanj, sem v analizo vključil volilna leta od 1996 dalje, kajti to je bilo prvo leto, v katerem je bilo možno analizirati vsebino obeh tednikov (Mag je začel izhajati leta 1995). V analizo so torej vključene parlamentarne volitve leta 1996 in 2000 ter predsedniške volitve v letih 1997 in 2002. V teh letih bom analiziral štiri številke vsakega tednika, ki so izšle v času pred volitvami v teh letih, torej v času trajanja predvolilnih kampanj.

Pri analizi poročanja tednikov v predvolilnem času se bom osredotočil na odnos, ki sta ga tednika imela do političnih kandidatov, in poskušal ugotoviti, ali je bil ta odnos različen, in če da, na kakšen način. To bom ugotavljal s kvantitativno in kvalitativno analizo poročanja o političnih kandidatih. Poleg tega bom pogledal, katere teme so dobile v tem času mesto v tednikih in katere stvari so bile izpostavljene pri istih temah. Več o metodologiji, ki jo bom uporabil pri sami analizi obeh revij, pa bom navedel v drugem delu te naloge.

3. MEDIJI IN POLITIKA

3.1. Pomembnost medijev za politiko

Mediji igrajo pomembno funkcijo v politiki, saj so v času množične demokracije postali ključnega pomena za delovanje političnega sistema (Lah 2001: 11). Kot pravi Atkin »so že od najstniških let naprej naš najpomembnejši vir informacij o politiki« (Grossberg in drugi 1998: 337). Kajti »nemogoče je, da bi državljani vso količino potrebnih informacij o delovanju vlade (in drugih političnih akterjev³, op. A. Z.) dobivali neposredno od nje. Del informacije je možno pridobiti neposredno, toda za mnogo večji del so potrebni vmesniki, posredniki« (Ferfila, Kos 2002: 361). To pa so množični mediji, o katerih Vreg pravi, da so: »mehanizem komunikacijskega delovanja države, političnih strank, interesnih skupin in parlamenta; so glavni instrument posredništva med omenjenimi institucijami in javnostjo.« (Vreg 2000: 86)

Ker so mediji najpomembnejši prinašalec informacij za državljane, so ravno zaradi tega izjemno pomembni za politike, kajti preko njih lahko najbolj učinkovito prenašajo sporočila o svojem delovanju in načrtih. Njim morajo prilagajati in za njih oblikovati svoja sporočila, da o svojih aktivnostih informirajo državljane, katerih predstavniki so. Mediji so torej kanal med politiki in njihovimi volivci, med državo in državljani. Ali kot pravi Lah, mediji »servisirajo delovanje političnega sistema« (Lah 2001: 11).

Preprost argument, ki kaže kako pomembni so mediji v politiki, je odnos političnih in gospodarskih elit do njih. V totalitarnih režimih si slednje prizadevajo za popoln nadzor nad množičnimi mediji. V demokratičnih sistemih s tržnim gospodarstvom pa se medijem prav tako posveča veliko pozornosti. Politični akterji svoje komuniciranje z volivci prilagodijo medijem, kar se kaže v tiskovnih konferencah, oddelkih za odnose z javnostmi in ogromnih vsotah denarja, ki jih namenijo zakupu oglasnega prostora v medijih v času volitev (prav tam). Njihova želja je torej vplivati na to, kar državljani vedo o njih, to pa pomeni nadzirati medije.

³ S političnimi akterji označujem osebe, institucije in organizacije, ki so del javnega življenja: politike, javne uslužbenke, državne in nevladne institucije ter organizacije.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je v demokratični državi »immanentna funkcija medijev javni nadzor nad vso dejavnostjo v družbi. Usmerjena je na kritiko in nadzor vlade, njenih ministrstev, sodstva, parlamenta in poslancev, vladajočih in opozicijskih skupin, političnih strank, sindikatov, gospodarstva, družbenih dejavnosti in vseh javnih delavcev« (Vreg 2000: 220). Mediji so torej "psi čuvaji", četrta veja oblasti, ki nadzira zakonodajno, sodno in izvršilno oblast. Zaradi tega je politika z mediji v nasprotujočem si odnosu. Po eni strani jih potrebuje, da lahko komunicira z javnostjo, po drugi strani pa ji mediji povzročajo težave. Samostojno se namreč odločajo, kaj bodo objavili in kaj ne, poleg tega pa politična dejanja in besede še kritično presojujejo ter brskajo pod površino, da bi našli to, kar želi politika prikriti. Mediji so tako danes *conditio sine qua non* za delovanje politike, po drugi strani pa njen najhujši sovražnik, če dela slabo.

Pomembnost medijev za politične akterje je torej dvojna: mediji so sredstvo, ki ga politični akterji uporabljajo in tudi izkoriščajo pri svojem delovanju, obenem pa mediji njihovo delovanje nadzirajo. V vsakem primeru to pomeni, da se morajo politični akterji medijem prilagajati. Zaradi svoje pomembnosti pa so tudi mediji neke vrste politični akterji in imajo politično moč, toda o tem nekoliko kasneje.

3.2. Pomembnost medijev za posameznika

Ne glede na to, ali posameznika politika zanima ali ne, ga posledice odločitev vlade, parlamenta, političnih strank in drugih državnih organov na takšen ali drugačen način zadevajo v vsakdanjem življenju. Zato je pomembno, da je z njimi vsaj v najnujnejši meri seznanjen. Če z njimi ni zadovoljen, pa ima možnost (in tudi moč) izraziti svoje mnenje in z udeležbo na volitvah doseči spremembo oblasti. »Osrednja ideja demokracije je v načelu, da naj bi državljani vsaj do neke mere poznali in nadzorovali aktivnosti svoje vlade. Predpogoj za to, da bo lahko politično bolj aktiven, pa so dobre informacije o vladi, politiki in političnem dogajanju nasploh« (Ferfila, Kos 2002: 361). Ker pa so njegove možnosti za neposredno komunikacijo s predstavniki oblasti omejene, se poslužuje medijev, ki so posrednik med njim in politiko. Kot pravi Lah, so mediji tako po eni strani podaljšana roka javnih akterjev, ki se po njih predstavljajo državljanom in jih nagovarjajo s svojimi idejami. Če nanje pogledamo po drugi strani, pa so tudi nekakšne podaljšane oči, usta in ušesa volivcev, ki si podobo o političnih akterjih lahko ustvarijo le na podlagi tega, kar izvedo iz časopisov, radia in televizije (Lah 2001: 13).

S tem, ko mediji predstavljajo celoten spekter političnih mnenj, omogočijo državljanom, da so udeleženi v državnem življenju in so sposobni sprejemati politične odločitve. Mediji delujejo kot »proaktivni mehanizmi za vzpodbujanje državljanov, da sodelujejo v demokratičnem procesu« (Wheeler 1997: 1).

Kot navaja Kos, množični mediji opravljajo tri osnovne demokratične funkcije:

- *zagotavljajo javnosti informacije o delovanju državnih organov,*
Zagotavljati morajo čim več informacij o javnih politikah ter nepristransko kritiko političnih vsebin, tako da državljanji vedo, kako uspešno deluje država.
- *nadzorujejo delo državnih organov,*
Naloga medijev je, da posreduje javnosti informacije o škodljivem ali neprimernem ravnanju politikov in državnih uslužbencev. Pri tem morajo ravnati neodvisno in odgovorno.
- *omogočajo volilno izbiro.*
Mediji naj bi javnosti predstavili možnosti politične izbire: politične stranke, njihove programe in kandidate, osebne lastnosti kandidatov, njihovo znanje, izkušnje in stališča. (Ferfila, Kos 2002: 368-369)

Mediji pa ne prenašajo le informacij od države k posamezniku, ampak tudi od posameznika k državi. Namesto posameznika namreč zastavljajo vprašanja političnim akterjem, objavljajo pisma bralcev in raziskave javnega mnenja. Če politični akterji to upoštevajo in znajo tem glasovom prisluhniti ter jim slediti, to lahko prinaša koristi tako enim kot drugim. Državljanji dobijo odgovore in rešitve na svoje probleme, politični akterji pa si s takšnim ravnanjem pridobivajo ugled in zaupanje volivcev.

Za to nalogo bo pomembna predvsem zgoraj omenjena tretja funkcija, to je volilna izbira. Na to imajo mediji veliko vpliva, zato si jo poglejmo bolj podrobno.

3.3. Vloga medijev v času volitev

V času volitev se vloga medijev še poveča, kajti njihov vpliv na odločitve volivcev je lahko velik. Povprečni volivec spozna kandidate za politične funkcije in njihove programe skoraj izključno iz množičnih občil. Če ima na lokalni ravni še možnost voliti za svojega predstavnika kandidata, ki ga osebno pozna ali pa ga je imel priložnost spoznati skozi delovanje v svoji lokalni skupnosti in pa z udeležbo na javnih shodih in pogovorih z njim,

pa postane na državni ravni za večino to skoraj nemogoče. Politični kandidat nima na voljo dovolj časa in denarja, da bil se lahko predstavil vsakemu državljanu posebej, po drugi strani pa to tudi ni smiselno. Oboji imajo namreč na voljo množične medije, ki nastopijo kot posrednik med njimi. (Lah 2001: 11-13)

Sicer je res, da volilna izbira ni odvisna samo od tega, kaj govorijo in delajo politični kandidati v zadnjem mesecu pred volitvami in kako o tem pišejo mediji. Mnogi volivci so namreč člani strank ali pa njihovi goreči simpatizerji in vedno volijo svojo stranko. Po drugi strani si politični akterji ves čas s svojim javnim delovanjem ustvarjajo določeno podobo pri volivcih in izrazito slabo podobo je zelo težko popraviti v enem mesecu⁴. Prava tarča predvolilne kampanje so zato neodločeni volivci, ki jih politika ne zanima pretirano, jo le bežno spremljajo in jim nobena politična stranka ali kandidat ni blizu. Ker pa gredo mnogi med njimi vseeno na volitve, svojo odločitev o tem, koga bodo volili, sprejmejo v zadnjem trenutku. Ravno pri teh je lahko vpliv medijev velik, zato je zelo pomembno, kako v tem času ti opravljajo svoje delo.

Ker so za državljane mediji pogosto edini vir informacij v času predvolilnega boja, lahko njihova neprofesionalna udeležba vpliva na izide (Sedmak 1996: 9). Grossberg o medijih pravi, da so vir prepričevanja in vplivajo na politične odločitve, ki jih sprejema njihovo občinstvo. Neposredno vplivajo z uvodniki in odkrito podpora političnim strankam, posredno pa kot prenosnik, ki posreduje politične programe, govore in oglase političnih strank ter njihovih kandidatov svojemu občinstvu. Te informacije oz. prepričevanje pa lahko privede do političnega obnašanja ali politične akcije. (Grossberg in drugi 1998: 337) Zato je pomembno, da mediji pošteno poročajo o političnih kandidatih, njihovih programih ter njihovih osebnostnih značilnostih. Potrebno pa je tudi, da poročajo o vsem, kar je za volivce, ki se bodo odločali o svojih predstavnikih, pomembno in relevantno. V tem je namreč bistvo demokratičnega procesa. Političnim kandidatom omogočati enakopravne možnosti predstavitve, državljanom pa informirano izbiro. (Lah 2001:13-14) O tem pri nas govorita tudi novinarski kodeks in Zakon o volilni kampanji.

Kodeks novinarjev Slovenije ima v svoji preambuli zapisano, da je prvo vodilo dela novinarjev »pravica javnosti do čim boljše informiranosti. Obveščenost javnosti je temelj

⁴ Je pa možno svojo dobro podobo zelo hitro skaziti, kar se je izkazalo v primeru dr. Franceta Arharja pred predsedniškimi volitvami 2002. Ker so mediji razkrili njegovo visoko plačo, mu je podpora volivcev (kot je so kazale javnomnenjske ankete) v kratkem času drastično upadla.

delovanja sodobnih družb in pogoj za delovanje demokratičnega sistema.« (vir: <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php>, 15. 1. 2004) Zakon o volilni kampanji (vir: <http://www.volitive.si/zvolk.html>, 15. 1. 2004) pa določa, da mora biti v javnih glasilih »zagotovljena enakopravnost kandidatov ter političnih strank in drugih predlagateljev kandidatov pri predstavitvi kandidatov in njihovih programov, pri čemer se lahko predvidijo posebni termini ali prostor za politične stranke, ki so že zastopane v državnem zboru ali v občinskih svetih oziroma za politične stranke, ki še niso zastopane v državnem zboru ali v občinskih svetih.«

Naloga medijev je torej, da javnost obveščajo o stvareh, o katerih morajo biti seznanjeni, da lahko na volitvah igrajo vlogo kompetentnega volivca, kar pomeni, da naj bi posredovali novice, ki so za občinstvo relevantne. Političnim strankam in kandidatom pa morajo omogočiti enake pogoje tekmovanja za naklonjenost volivcev, kar pomeni, da jim mora biti namenjenega vsaj približno enaka količina prostora.

Vendar so ravno politiki pogosto mnenja, da mediji svojega dela ne opravljajo tako, kot bi morali. V Sloveniji so predstavniki strank, ki so bile leta 2000 v Bajukovi vladi, trdili, da se jim je zgodil "medijski umor". Način pisanja medijev naj bi bil razlog za njihov slab rezultat na volitvah in veliko zmago stranke LDS. Tudi dr. Matej Makarovič je takrat opozoril na delo medijev: »Dejstvo je, da so večinoma šele v času Bajukove vlade začeli bolj kritično nadzorovati oblast. To vlogo trenutno igrajo zelo dobro. Problematično je seveda, da te vloge v takšni meri niso igrali v času prejšnje vlade.« (Mag 20. 9. 2000: 34) Kaj je botrovalo različnemu obravnavanju obeh vlad, je težko reči. Tako kot je težko odgovoriti na vprašanje, ali držijo obtožbe politikov o politični pristranskosti medijev nasploh. Odgovor ni in ne more biti enostaven, saj na delovanje medijev in na njihove vsebine vpliva veliko faktorjev.

3.4. Dejavniki vpliva na medije

Shoemaker in Reese sta poskušala upoštevati najrazličnejše dejavnike vpliva na medije in jih združila v petih hipotezah:

- vsebina odraža družbeno realnost (množični mediji so ogledalo družbe);
- na vsebino medijev vpliva socializacija, ki so jo bili deležni novinarji in uredniki ter njihovi nazori in drža;

- na vsebino vplivajo tudi organiziranost medija in njegova tehnološka pogojenost;
- na vsebino vplivajo socialne institucije in sile (konkurenca, oglaševalci, lastniki, sindikati, pravni in politični nadzor);
- vsebina je funkcija ideologije in ohranja status quo v družbi. (v McQuail 1994: 186-191)

Na medije torej tako kot na druge organizme v družbi vplivajo številni zunanji in notranji faktorji, predvsem premočan vpliv zunanjih faktorjev na vsebino pa je tisti, ki je nezaželen tako v času pred volitvami kot pri delu medijev na splošno. Pri tem imam v mislih predvsem politični in ekonomski vpliv.

Kot pravita Ferfila in Kos (2002: 366) moramo upoštevati, da mediji delujejo znotraj ekonomskega, pravnega in političnega sistema. Nanje lahko vplivajo lastniki, v tem primeru gre za vpliv zasebnih interesov ali pa interesov oblasti, če je lastnik medija država. Poleg tega so mediji ekonomski subjekti, ki prodajajo svoje usluge na trgu po eni strani občinstvu (v primeru televizije in radia jih ponujajo), po drugi strani pa svoje občinstvo prodajajo oglaševalcem. Ker so odvisni od oglaševalskega denarja, obstaja nevarnost, da zapadejo pod njihov neposreden ali posreden vpliv. Neposredno lahko oglaševalci grozijo z umikom oglaševalskega denarja, če jim vsebina oz. način poročanja o politiki ni všeč. Posreden vpliv pa se kaže v prizadevanjih medijev, da bi pokrili čim večji obseg občinstva in bili tako bolj zanimivi za oglaševalce. Posledica tega pa je senzacionalizacija vsebin na škodo kvalitete informacij. Na medije pa na svojevrsten način vpliva tudi politika, ki jim predstavlja vir informacij, ki jih potrebujejo za vsakdanje poročanje. Mediji so s politiko vedno v konfliktnem razmerju. Po eni strani je njihova naloga, da jo nadzorujejo, po drugi strani pa so od nje odvisni in morajo s političnimi akterji vzdrževati dobre odnose⁵ (prav tam). Na ambivalentno vlogo medijev sta opozorila tudi Paletz in Entman, ki pravita:

V praksi imajo množični mediji kontradiktorne učinke. Vodijo križarske vojne proti nepravilnosti, hkrati pa so prizanesljivi do neenakopravnosti. Podpirajo kapitalizem, pa obsojajo veliki biznis. Odklanjajo ali izkrivljajo javno nesoglasje, izkopavajo pa nepomembne obrobne skupine. Vzgajajo javnost, dejansko pa pacificirajo ljudi. (Vreg 2000: 86)

⁵ Kaj se zgodi, če teh dobrih odnosov ni, lepo kažejo primeri v Delu, Mladini in Magu, ko so želeli v predvolilnem času pridobiti informacije od kandidatov, vendar se ti niso odzvali. V Delu so želeli opraviti intervjuje s predsedniki šestih strank, vendar ga eden (Janez Janša) ni želel dati, saj je menil, »da Delo ni kredibilen časnik« (Delo, 4. 10. 2000: 4). Mladini ni uspelo narediti intervjuja z Barbaro Brezigar, ki je sicer vanj privolila, vendar ga potem večkrat odpovedala (Mladina, 28. 10. 2002: 19). Milan Kučan pa ni želel dati intervjuja za Mag (19. 11 1997: 3).

Tudi Vreg pravi, da mediji niso nevtralni. Odnosi med njimi in političnimi akterji so »ambivalentna mešanica konfliktov in kooperacije, podpore in destrukcije. Vzrok je v tem, da so potrebe medijev in cilji kandidatov različni« (Vreg 2001: 198). Politični akterji si želijo zase čimveč pozitivnega medijskega prostora in časa, mediji pa si želijo novic, »ki jih opredelijo kot konflikt, dvoumnost, škandal.« (prav tam)

3.5. Odnos medijev do politike

Kot pravi Ferfila, so številni novinarji in znanstveniki dolga leta zatrjevali, da so mediji prorežimsko in konservativno usmerjeni⁶, da njihova usmerjenost odseva njihovo lastništvo in pa odvisnost od uradnih virov novic. Konservativni nasprotniki so temu nasprotovali s trditvami, da medijev nihče ne ovira v njihovem objavljanju protirežimskih in protioblastnih novic, ki pa so liberalno pristranske (Ferfila, Kos 2002: 157). Dokaz za to so rezultati anket med novinarji, ki kažejo, da so pripadniki tega poklica nekoliko bolj liberalno usmerjeni od povprečnega Američana, še zlasti na področjih kot so okolje, državljanske pravice in svoboščine, pravica do splava in ženske pravice (Lichter, Keene, prav tam). Njihova liberalistična usmeritev pa se pozna pri poročanju o ekoloških temah, po Leviteu pa naj bi pri novinarjih in urednikih domnevno deloma vplivala na izbor tem in pisanje o političnih kandidatih. Njihovi liberalni nazori naj bi vplivali na to, da novinarji in uredniki podpirajo liberalno razmišljanje v njihovem pisanju in to počno na škodo konzervativnih prepričanj in stališč. S tem naj bi mediji vplivali na občinstvo, da slednje daje prednost oz. ima raje liberalne politične kandidate kot konzervativne. (D'Alessio, Allen 2000: 133)

Po drugi strani pa Ferfila tudi trdi, da pravzaprav ni sistematičnih poročil, ki bi dokazovala, da osebne vrednote novinarjev redno vplivajo na medijske vsebine. Razlogi za to so privrženost novinarjev načelu objektivnosti in pa vpliv urednikov, ki skrbijo za dosledno upoštevanje tega načela. Poleg tega pa liberalen nazor novinarjev ne pride do izraza, kadar so viri njihovih informacij vladne institucije in javni funkcionarji ter kadar uveljavljajo svoj vpliv lastniki medijev, ki so povečini konservativni. Ta njihov vpliv naj bi se še posebej poznal pri gospodarskih temah (Ferfila, Kos 2002: 157). Kot pravi Chomsky, mediji služijo interesom države in korporativnih elit, ki so med sabo tesno povezane. To počnejo tako, da poročajo o dogodkih in jih analizirajo na tak način, da ohranjajo in podpirajo obstoječe

⁶ D'Allesio in Allen (2000: 143) navajata mnoge liberalne kritike (Liebling, Cooper & Soley, Lee & Solomon), ki trdijo, da so mediji pristranski v korist konzervativnih elit, ta pristranost pa izhaja iz korporativnega lastništva in njihovega vpliva na izbor in zaposlovanje novinarjev in urednikov.

privilegije v družbi, s tem pa posledično omejujejo možno diskusijo o teh dogodkih. (Stewart in drugi 2001: 39)

Da bi preverila trditve o politični pristranskosti medijev, sta D'Alessio in Allen (2000: 133-150) naredila raziskavo na podlagi 59 kvantitativnih raziskav, ki so se ukvarjale s politično (strankarsko) pristranskostjo na primeru predsedniških kampanj v Združenih državah Amerike od leta 1948 naprej. Njune ugotovitve kažejo, da pri časopisih takšne pristranskosti ni bilo v kakršnem koli pogledu, enako pa sta ugotovila tudi za revije. Sicer je bilo pri revijah opaziti rahlo naklonjenost konzervativni strani v količini prostora, ki ji je bil namenjen, in izboru besedišča, vendar pa je bilo oboje statistično neznačilno. Pri televiziji je bil vzorec premajhen za sklepanje, vendar je tudi kazal uravnoteženost oz. nekoliko liberalno usmerjenost.

Njuni podatki torej kažejo, da ne moremo trditi, da so mediji desno ali levo oz. liberalno ali konzervativno usmerjeni, če gledamo nanje kot celoto. To pa seveda ne pomeni, da je vsak novinar in vsak časopis nepristranski. Ravno nasprotno, trdita avtorja. Vendar ko gledamo medije kot celoto, je povprečje njihove politične obarvanosti na sredini. Takšni rezultati pa zavračajo trditve zgoraj omenjenih kritikov o splošni liberalni ali konzervativni naravi množičnih medijev. Enega od možnih razlogov za politično uravnoveščenost medijev kot celote lahko najdemo v njihovi tržni naravnosti, kajti: »tržne silnice bodo ponavadi dosegle, da bo v edicijah in preko celotne mavrice tiskanih medijev kot celote zastopana vsa pahljača političnih pogledov.« (Sedmak 1996: 14)

Seveda gre tu za teorijo in prakso, ki je bila narejena na tujih primerih in jo je težko prenesti v Slovenijo, ne da bi upoštevali značilnosti našega medijskega sistema. Prav tako je potrebno upoštevati specifičnosti naše politične zgodovine pred in po osamosvojitvi. Kar se tiče medijev v Sloveniji, je bilo v zadnjih letih obtožb na njihov račun veliko, obtožbe pa so trdile, da so nenaklonjeni desnici, posledice nenaklonjenosti medijev tej politični opciji pa naj bi se odražale pri volilnih rezultatih desnih strank. Obtožb, da bi pri nas mediji bili desno usmerjeni, nisem zasledil.

V kolikšni meri pa držijo obtožbe o nenaklonjenosti medijev desnici po letu 1991 v Sloveniji? Ko sem pregledoval literaturo, nisem našel veliko raziskav, ki bi bile opravljene na temo politične pristranskosti ali opredeljenosti. Lah (2001: 11-25) je opravil študijo

slovenskih časopisov v obdobju od leta 1989 do 2000 na primeru Dela, Večera in Slovenca. Ugotovil je, da je Slovenec dajal prednost konzervativnim glasovom, Večer levo-liberalnim, Delo pa je glede tega bilo najbolj uravnoteženo. Za časopisni slog pravi, da se je okoli sredine devetdesetih let spremenil in postal podoben zahodnoevropskim, kar pomeni usmerjenost k uradnim virom ter uravnoteženost v predstavljanju stvari in udeleženi strani. Kar pa se ideološke usmerjenosti tiče, pa manjka pluralizma, in sicer tako notranjega (znotraj posamičnega časopisa) kot zunanjega (nepovezani časopisi z različnimi idejno-ideološkimi stališči).

Žagar se je ukvarjal s količino prostora, ki je bila v slovenskih dnevnikih ter Magu in Mladini namenjena različnim političnim strankam in kandidatom v predvolilni kampanji leta 1996, in ugotovil, da rezultati ne kažejo kakšne posebne pozornosti medijev kateri od strank, predvsem pa nič ne dokazujejo. Več prostora je bilo namenjenega večjim strankam, manjšim pa manj, količina pozornosti pa ni bila sorazmerna končnim uvrstitvam strank. (Žagar 1997: 12-25)

Kropivnik in Pinterič (2003: 257-269) sta ugotavljala, kakšno vlogo so imeli mediji v času volilne kampanje za predsedniške volitve 2002 v Sloveniji. Ugotovila sta, da so v časopisih Večer in Delo prevladovali po konotaciji nevtralne navedbe, oba dnevnika pa sta posameznemu kandidatu namenila približno enako količino prostora, pri čemer so bili (pri obeh časopisih podobno) bolj zanimivi kandidati deležni večje pozornosti, manj zanimivi pa manjše. Primerjava med prvim programom nacionalne televizije in Pop TV je pokazala, da ni večje razlike v količini vesti, še bolj kot pri tisku pa prevladujejo po konotaciji nevtralne vesti, Pop TV pa ima precej večji delež vesti s pozitivno in negativno konotacijo v primerjavi s SLO 1. Zmagovita kandidata prvega kroga (Drnovšek in Brezigar) pa sta v vseh medijih po količini pozornosti izstopala, kar je prispevalo k njunemu uspehu, zaključujeta avtorja.

4. PRISTRANOST MEDIJSKIH VSEBIN

4.1. Kriteriji pristranosti

Na vprašanje ali so mediji pristranski, ko poročajo o političnih opcijah, torej ni lahkega odgovora. Problem je predvsem v tem, da je pristranost težko opredeliti in še težje meriti. D'Alessio in Allen (2000: 135-138) navajata tri vrste ali pristope k medijski pristranosti, kajti enotna teorija o tem problemu ne obstaja:

- *odbiranje*⁷,

Gre za izbiro novic izmed vseh možnih, "potencialnih" zgodb ali novic, ki so na voljo v okolju. Novinarji in uredniki naj bi to izbiro opravili na podlagi profesionalnih kriterijev, ki veljajo v novinarstvu. Kadar pa je ta izbira narejena na ideoloških temeljih, govorimo o pristranosti odbiranja. Avtorja sicer pravita, da je obstoj odbiranja dejstvo, vendar se pri njegovem ugotavljanju pojavljata dva problema. Prvi je, kako določiti, kaj sploh je množica vseh možnih novic, drugi pa, da je nemogoče oceniti magnitudo odbiranja.

- *količina prostora ali časa*,

V centimetrih ali v sekundah merjen prostor ali čas, ki je namenjen vsaki politični strani. Kadar je ena stran deležna večje pozornosti, ki se odraža v izdatneje odmerjenem prostoru ali času v mediju, govorimo v pristranosti. Problem pri tem je, da je včasih ena stran dejansko po kriteriju novičarskih faktorjev bolj zanimiva. V tem primeru ne gre za pristranost. Če pa tudi v tem primeru medij odmeri stranema enakomeren delež pokritosti, gre za umetno vzpostavljeno uravnoteženost.

- *besedišče*.

Novinar pove svoje mnenje ali z besedami pokaže, v katero stran se nagiba. Ponavadi se na podlagi uporabljenih besed oceni, ali je poročanje o kandidatu pozitivno, uravnoteženo ali negativno, oziroma pristransko ali nepristransko.

Ferfila ob tem pravi, da metoda preštevanja pozitivnih in negativnih omenjanj določene osebe ali stranke ne upošteva, da negativno poročanje lahko zrcali dejstvo, da so novice pač dejansko slabe oziroma da lahko mediji povzemajo le tisto, kar so prejeli iz uradnih

⁷ Gre za prevod besede 'gatekeeping', izpeljan po Trampuževi (v Lewin 1999: 98), ki je besedo 'gatekeeper' prevedla kot 'odbiratelj'. (op. prev.)

virov. V takšnih primerih pač ne moremo govoriti o ideološki pristranosti. Boljši pristop k pristranosti medijev je zato tisti, ki skuša v poročanju ugotoviti odstopanje od "dejanske" narave dogodka ali stvarnosti. Vendar pa pri tem pristopu trčimo ob znane dileme. Kaj je objektivna stvarnost? Kaj je resnica? Kaj so relevantna dejstva, o katerih bi morali poročati? Kdo naj postavi ta merila? Kot tretjo možnost navaja pristop, ki si za izhodišče analize postavi pristranskost medijskega izražanja, torej s kakšnimi pridevniki, karakterizacijami in opisi se obdelata temo ali ljudi. Tudi to obliko pristranosti je težko meriti in je odvisna predvsem od stališč ocenjevalca. (Ferfila, Kos 2002: 157-159)

Tudi sam bom kot izhodišče za ugotavljanje politične opredeljenosti Maga in Mladine vzel že prej zapisana načela in pravila iz novinarskega kodeksa in Zakona o volilni kampanji, ki pravita, da naj novinarje pri njihovem delu vodi pravica javnosti do čim boljše informiranosti in da morajo imeti politični kandidati enake pogoje pri predstavitvi v medijih. Obenem pa bom upošteval prakso drugih raziskovalcev pri ugotavljanju vloge medijev v predvolilnih kampanjah in njihovega odnosa do političnih strank ali kandidatov. Težavam pri ugotavljanju pristranosti, ki jih navajajo D'Alessio, Allen in Ferfila, pa se bom poskušal izogniti s primerjavo med dvema medijema, pri katerih sem imel občutek, da o dogodkih poročata z nasprotnih zornih kotov. S primerjanjem ne bo možno ugotoviti, kakšna je bila dejanska narava dogodkov, bo pa možno ugotoviti, ali je bil pogled na nek objekt poročanja enak ali različen, in če je bil različen, v čem se je razlikoval. Če je bil pogled skupen ali podoben, potem je bil dosežen vsaj načelen konsenz o tem, ali je bil dogodek dejansko slab ali dober. V tem primeru ugodno ali neugodno pisanje o njem ne kaže na pristranskost v poročanju. Če pa se pogleda razlikujeta, je možno, da je šlo za korektno poročanje enega in pristransko poročanje drugega ali pa pristransko poročanje obeh. Ker je v takem primeru dejansko naravo dogodka zelo težko ugotoviti, tega niti ne bom poskušal, ampak bom s pomočjo analize besedišča pogledal le, kako sta reviji dogodek ali povzročitelja dogodka ovrednotili. Predvidevam, da bo iz tega možno sklepati tudi, kakšna je bila politična opredeljenost revij.

Reviji bom tako primerjal med sabo po treh kriterijih, s katerimi bom ugotavljal, ali je pri Magu in Mladini moč govoriti o pristranosti in s tem o politični predeljenosti. Prvi kriterij bo uravnoteženost ali količina prostora, ki sta ga reviji namenili posamezni stranki ali kandidatu. Drugi kriterij primerjave bo nevtralnost oz. način pisanja o teh strankah ali kandidatih, ki so na volivcem na izbiro. Tretji kriterij pa bo izbor političnih tem, o katerih sta

poročali obe reviji v obdobju pred volitvami. Vse tri kriterije bom v nadaljevanju obširneje predstavil in jih umestil v širši kontekst.

4.2. Uravnoteženost

Koncept uravnoteženosti je relativno enostaven, saj predvideva, da se različnim stranem nameni enaka ali proporcionalna količina prostora ali časa v medijih, ko se poroča o neki konfliktni zadevi oz. zadevi, o kateri ni soglasja (McQuail 1994: 255). To še posebej velja za predvolilni čas, ko si različne politične strani prizadevajo za isti cilj in jim je potrebno omogočiti enake možnosti. Situacija je preprosta, ko imamo le dve stranki ali kandidata, če pa je situacija takšna kot je v Sloveniji, kjer se za mesto v parlamentu ponavadi poteguje več kot deset strank in skoraj toliko predsedniških kandidatov, pa je kriterij uravnoteženosti težje izvedljiv. Nekateri mediji zato pred začetkom predvolilnega obdobja določijo svoje kriterije poročanja, npr. za uravnoteženost v pokrivanju in predstavljanju strank, ki so bile pred volitvami v parlamentu, medtem ko ostalim strankam namenijo manj pozornosti, kar pa seveda zmanjša njihove možnosti za uspeh na volitvah. Uravnoteženost je težko doseči tudi zato, ker so lahko nekateri dogodki, stranke ali kandidati enostavno za medije bolj zanimivi kot drugi. Če se v takšnem primeru vseeno dosledno upošteva koncept uravnoteženosti in se odmeri enaka količina prostora ali časa vsem stranem, se s tem doseže ravno nasproten učinek od želenega, saj se eni strani škoduje, drugi pa pomaga.

Upoštevajoč te omejitve in zadržke, si bom v tej nalogi pri pregledovanju vsebine obeh revij pomagal s primerjanjem količine prostora, ki sta ga reviji namenili posameznim političnim strankam in predsedniškim kandidatom, s primerjanjem pa poskušal ugotoviti, v kolikšni meri sta se razlikovali med sabo glede uravnoteženosti. Primerjava bo pokazala, ali sta revij strankam in kandidatom namenili enako količino prostora, in če nista, ali sta se vsaj strinjali o tem, katere stranke si zaslužijo več pozornosti in katere manj. Velike razlike med revijama pri posamezni stranki lahko kažejo na pristranski odnos ene ali obeh revij do te stranke.

4.3. Nevtralnost

Ta koncept se nanaša na način predstavitve političnih akterjev in tem ter predvideva, da v tej predstavitvi ni osebnega mnenja (D'Alessio, Allen 2000: 136). Gre za izbor jezikovnih

sredstev, za stil sporočila, ki ne sme biti emocionalen in mora biti brez slehernega vrednostnega opredeljevanja. Seveda pa je to samo ideal. Kot pravi Košir (1988: 13), pri čemer citira tudi Heuna, »nevtralnosti v absolutnem smislu ni in /.../ je lahko /.../ enak ideologizem kot objektivnost. Kajti o čemerkoli že govorimo, "je to, o čemer govorimo, vselej že posredovano z mestom *od koder* govorimo."«

Pojem nevtralnosti me bo tako zanimal samo kot ideal, odstopanje od tega ideala pa bo merilo za ugotavljanje odnosa revij do političnih tem in oseb. Običajno so raziskovalci pri raziskovanju te oblike pristranskosti osredotočili na ugotavljanje, ali je poročanje medija naklonjeno ali nenaklonjeno oziroma pozitivno ali negativno o neki politični temi, stranki ali kandidatu. Enote merjenja so lahko različne. Lahko gre za pridevnike, ki stojijo ob imenih političnih kandidatov, lahko za pozitivne in negativne stavke o stranki ali kandidatu, lahko gre celo za izraz na obrazu televizijskega napovedovalca, ko izgovori ime političnega kandidata, kar so na primer izbrali Friedman, Mertz in DiMatteo v svoji raziskavi (D'Alessio, Allen 2000: 137-147). Ne glede na to, kakšno enoto izberemo, lahko za medij rečemo, da je nevtralen ali uravnovešen, če je razmerje med pozitivnimi in negativnimi izrazi ali trditvami enako. Če v mediju ni nobenih izrazito pristranskih enot, ga lahko opredelimo za nepristranskega, če pa je v njem očitno več pozitivnih ali negativnih enot, pa ga označimo kot pristranskega (prav tam). Ta merila pa bodo tudi moje vodilo pri analizi revij.

4.4. Relevantnost

Izraz "relevantnost medijskega poročanja" je uporabil McQuail (1994) in je povezan s selekcijo dogodkov in vsebin iz celote družbene realnosti in predvideva, da mediji sporočajo občinstvu novice, ki so za njih relevantne ali koristne. Vendar pa je pogosto težko določiti, kaj je občinstvu blizu ali zanj pomembno. Naj o tem odločajo strokovnjaki ali občinstvo samo? Enostavnega odgovora ni, v vsakem primeru pa so mediji tisti, ki opravijo izbor novic iz množice vseh dogodkov, ki so "na voljo". Watson (1998: 108) ta proces povezuje s tremi pojmi: novičarski faktorji, odbiranje in prednostno tematiziranje (agenda setting), pri čemer je delovanje drugih dveh odvisno od prvega. Novičarski faktorji so splošno sprejeti kriteriji o tem, kaj naj bi zanimalo medijsko občinstvo, in na podlagi le-teh naj bi se odločalo, ali bo nek dogodek prišel v medije ali ne (McQuail 1994: 213-214). Ti kriteriji naj bi bili nekakšen standard za korektno obveščenost javnosti. Različni avtorji navajajo različno število teh faktorjev, tisti najpomembnejši pa naj bi bili: nepričakovanost

dogodka, ažurnost, aktualnost, njegova velikost in intenzivnost, jasnost in nedvoumnost, bližina in pomembnost za občinstvo, vključenost pomembnih ljudi ali nacij, kontinuiteta dogodka in pa njegova negativnost. Več kriterijev dogodek izpolnjuje, večja je verjetnost, da bo prišel v medije. Vendar pa je na tem mestu potrebno opozoriti, da ti kriteriji niso obče veljavni in da je »proces selekcije dogodkov in sporočil ravno proces aplikacije vrednostnih kategorij in družbenih vrednot na dogodke« (Splichal v Košir 1988: 36).

Odbiranje je proces izbiranja novic, ki se bodo objavile v medijih. Koncept izvira pri Lewinu in ga je povzel White (v Watson 1998: 108-109), ki je opazoval urednika lokalnega časopisa pri njegovem delu selekcioniranja novic, ki so prihajale po telegrafu. On se je odločal, katere novice bo objavil in katerih ne. Delo urednika je zato White primerjal z delom odbiratelja, ki se odloča koga ali kaj bo spustil skozi in koga ali česa ne. Ker je bila odločitev tega urednika včasih sprejeta tudi na podlagi ideoloških prepričanj, se je pojavilo vprašanje subjektivnosti in s tem pristranskosti odbiranja (prav tam). Raziskovalce, ki so se ukvarjali s tem pojavom, je zanimalo predvsem, kateri dogodki se niso uspeli prebiti v medije in kakšni so bili razlogi za to. Na začetku so poudarjali predvsem subjektivnost odločitev urednikov in novinarjev, konsistentnost rezultatov skozi čas pa je pokazala na organizacijski in ideološki vpliv na selekcijo. Prvi se nanaša predvsem na organizacijske postopke in rutine dela (kamor spada tudi uporaba novičarskih faktorjev), drugi pa na vrednote in prepričanja, ki niso le subjektivna, ampak predvsem odraz celotne družbe (McQuail:1994: 213). Problem pri odbiranju pa je tudi njegovo merjenje, saj je nemogoče določiti populacijo vseh novic, med katerimi lahko mediji izbirajo (D'Alessio, Allen 2000: 136).

Prednostno tematiziranje je tretji pojem, ki je povezan z medijsko selekcijo dogodkov in vsebin iz realnosti. Izraz sta uporabila McCombs in Shaw (1972) za pojav, ki je bil pogosto predmet opazovanja ravno v kontekstu predvolilnih kampanj. Agenda pomeni dnevni red ali »seznam stvari, ki si sledijo v padajočem vrstnem redu po pomembnosti« (Watson 1998: 112). Če to prenesemo na primer predvolilnih kampanj, gre za tekmovanje med politiki, mediji in javnostjo, kdo bo tisti, ki bo določil katere teme in problemi so v družbi najpomembnejši in zahtevajo posebno pozornost in rešitve.

Mediji naj bi delovali v interesu javnosti in namesto nje zastavljali pomembna in pereča vprašanja oziroma obravnavali teme, ki so družbeno pomembne. Politiki pa si želijo, da bi

se v medijih govorilo temah, ki so po njihovem mnenju poglobitve in jim v predvolilnem boju koristijo (Watson 1998: 112-114). Vloga medijev je zato zelo pomembna, kajti oni so poglobitvi vir informacij v času predvolilne kampanje, in kot pravita McCombs in Shaw »/o/bčinstva iz medijev ne izvedo le o pomembnih družbenih temah in problemih, ampak iz poudarkov, ki jih mediji dajejo posameznim temam, izvedo tudi kakšen in kolikšen pomen jim pripisati« (Watson 1998: 112-113). Ravno v tem je moč medijev, pravita, saj njihova zmožnost prednostnega tematiziranja močno vpliva na oblikovanje predstave, ki jo ima občinstvo o svetu (prav tam). Ali kot pravita Lang in Lang: »Množični mediji usmerijo pozornost na določene teme. Oblikujejo javno podobo političnih akterjev. Nenehoma /.../ sugerirajo, o čem naj posamezniki v množici razmišljajo, kaj naj vedo in o čem naj čustvujejo« (McCombs, Shaw 1972: 177). Seveda ni dokazov za neposreden vpliv medijev na stališča občinstva, kajti ljudje kritično sprejemajo medijske vsebine, imajo pa mediji velik vpliv ravno zaradi zmožnosti izbiranja dogodkov in tem iz celotne realnosti in pripisovanja pomena tem vsebinam v medijih. »Dokazi močno kažejo na to, da ljudje *razmišljajo o tem*, kar jim je bilo povedano ... nikakor pa ne razmišljajo o tem, *kaj* jim je bilo povedano« (McQuail 1994: 356). Ali kot pravi Cohen (McCombs, Shaw 1972: 177), mediji morda res niso uspešni pri prepričevanju ljudi o tem, kako naj razmišljajo, so pa zato zelo uspešni pri sporočanju ljudem o *čem* naj sploh razmišljajo.

Vendar pa je težko dokazati, kdo točno je tisti, ki ima največji vpliv na agendo. Kot že prej omenjeno imajo tako politiki kot javnost lahko vsak svojo, čeprav so bili pri raziskovanju prednostnega tematiziranja le redko, če sploh kdaj, upoštevani in raziskani vsi parametri medsebojnega vplivanja pri oblikovanju agende. (McQuail 1994: 356) Toda raziskovalci so ugotovili, da je vpliv medijev na agendo javnosti vedno večji kot v nasprotni smeri. Mediji imajo torej večji vpliv na to, o čem bo razmišljalo njihovo občinstvo, kot pa ima občinstvo vpliva na medijske vsebine in medijsko agendo. (Grossberg in drugi 1998: 347)

V tej nalogi me ne bodo zanimali vsi trije parametri, ampak se bom osredotočil predvsem na podobnosti oziroma razlike pri prednostnem tematiziranju obeh revij. Zanimalo me bo, o katerih temah sta pisali reviji in kakšne so bile podobnosti ter razlike med njima. Če si bosta agendi revij podobni, potem sta verjetno uporabili enake kriterije selekcije iz množice vseh možnih tem in se tudi strinjali o pomembnosti posamezne teme. Če bo med njima prihajalo do razlik, potem bo na mestu vprašanje, zakaj je do teh razlik prišlo. Verjamem, da je eden od možnih razlogov tudi politična opredeljenost revij.

Pri preiskovanju pristranskosti medijev pa smo zopet pred problemom lastne pristranskosti. Vsako raziskovanje namreč pomeni zbiranje in obdelavo informacij, njihovo razstavljanje na posamezne elemente in ponovno sestavljanje teh elementov v neko novo celoto. Pri tem delu so vedno prisotni ravno tisti pojavi, ki so v tej nalogi predmet kritičnega opazovanja pri medijih: selekcija, konstrukcija in pripisovanje pomembnosti. Ves čas so prisotne tudi predhodne izkušnje, znanje, interesi in vrednote raziskovalca, ne glede na to kako nepristranski in brez predsodkov je. Temu se nikoli ni moč popolnoma izogniti, tudi s kvantitativnimi metodami analize ne, kajti, kot pravi Splichal (1990: 6): »Za praktično vse metode empiričnega zbiranja podatkov v družboslovju velja, da dejansko ni možna "analiza" v pomenu prizadevanja za objektivno pojasnjevanje sporočil /.../, ki ne bi hkrati vključevala tudi analize kot govora, ki ga izjavlja sam analitik.« Zato Watson (1998: 180) pravi, da je objektivnost razkošje, ki je rezervirano za bogove. Sam si bom zanjo v tej nalogi prizadeval po svojih najboljših močeh.

5. POLITIČNE STRANKE V SLOVENIJI

Predem začnem z analizo obeh revij, najprej na kratko predstavljam še politične stranke⁸ v Sloveniji, ki so bile od leta 1992 vsaj enkrat izvoljene v parlament in so pomembne za to nalogo.

LDS – Liberalna demokracija Slovenije.

Je naslednica Zveze socialistične mladine Slovenije. Leta 1990 je na volitvah nastopila pod imenom ZSMS – Liberalna stranka, na volitvah leta 1992 pod imenom Liberalno – demokratska stranka, leta 1994 pa se je združila z delom Demokratske stranke, Zelenimi – ekološko socialno stranko in Socialistično stranko Slovenije ter se preimenovala v Liberalno demokracijo Slovenije.

SDS – Socialdemokratska stranka Slovenije

Na volitvah leta 1990 je nastopila kot Socialdemokratska zveza, leta 1992 pa kot Socialdemokratska stranka Slovenije.

⁸ Povzeto po Krašovec, Boh 2001: 173-174

ZLSD – Združena lista socialnih demokratov

Stranka je leta 1990 imela naziv Zveza komunistov Slovenije – Stranka demokratične prenove. Leta 1992 so na volitvah nastopili skupaj z Demokratično stranko upokojencev, Socialdemokratsko unijo in Delavsko stranko pod imenom Združena lista. Leta 1993 pa so omenjene stranke razen Demokratične stranke upokojencev združile v skupno stranko Združena lista socialnih demokratov.

SKD – Slovenski krščanski demokrati

Parlamentarna stranka od samega začetka naprej. Leta 2000 se združi z SLS, istega leta pa se od skupne stranke odcepi frakcija SKD, ki ustanovi novo stranko NSi.

SLS – Slovenska ljudska stranka

Stranka se je razvila iz Slovenske kmečke zveze, ki se je preimenovala v Slovensko Ljudsko stranko in pod tem imenom nastopila na volitvah leta 1992 in 1996. Skupaj z SKD je 15. aprila 2000 ustanovila novo stranko SLS+SKD – Slovenska Ljudska stranka. Del novo nastale stranke se je še pred volitvami istega leta odcepil in na volitvah nastopil pod imenom Nova Slovenija (NSi).

NSi – Nova Slovenija

Leta 2000 ustanovljena stranka, sestavljena iz vrst bivših članov stranke SLS+SKD – Slovenska Ljudska stranka, ki so se od te stranke odcepili. Kljub temu, da je zelo "mlada" stranka, ji na volitvah 2000 uspe priti v parlament.

SNS – Slovenska nacionalna stranka

Prvič nastopi na volitvah leta 1992, ko kot nova stranka dobi kar 12 poslanskih sedežev. Od takrat ves čas članica parlamenta, čeprav svojega uspeha ni več ponovila.

DeSUS – Demokratična stranka upokojencev

Leta 1993 se razide z Združeno listo in samostojno nastopi na volitvah leta 1996 in 2000. V obeh primerih ji uspe priti v parlament.

DS – Demokratska stranka

Prvotno ime stranke je Slovenska demokratična zveza. Je parlamentarna stranka v obdobju 1990 – 1996. Leta 1996 (kot Demokratična stranka Slovenije – Demokrati Slovenije) in 2000 nastopi na volitvah, vendar na doseže volilnega praga.

ZS – Zeleni Slovenije

Parlamentarna stranka v obdobju 1990 – 1996. Leta 1996 in 2000 (na volitvah nastopijo skupaj z Zeleno alternativo pod skupnim imenom Združeni Zeleni) stranka ne doseže volilnega praga.

SMS – Stranka mladih Slovenije

Prvič nastopila na volitvah in prišla v parlament leta 2000.

Zajc (2001: 72-73) pravi, da se je politično prizorišče pri nas že pred parlamentarnimi volitvami 1996 »razdelilo na podlagi odnosa do preteklosti. /.../ Politično prizorišče je bilo razdeljeno na "levico" in "desnico" predvsem po zaslugi "pomladnih" strank, ki so trdile, da vse drugo pripada levici in preteklosti – stare stranke naj bi bile le naslednice prejšnjih družbenopolitičnih organizacij, nove stranke pa naj bi predstavljale slovensko pomlad. Tako je tudi stranka SDS pristala na desnici, čeprav po svojem programu kot socialna stranka pripada tradicionalni levici. Kot pravita Boh in Lajh (2003: 156) se slovenske politične stranke delijo na leve in desne glede na odnos do polpretekle zgodovine ter glede na stališče do vključenosti rimskokatoliške cerkve v družbeno življenje.

Pravzaprav je politična situacija v Sloveniji nenavadna, kajti, kot je raziskal in dokazal Makarovič (1993: 185-201), sta pojma levica in desnica v Sloveniji drugačna kot ju sicer pojmujejo v politični teoriji. Navaja model Rokeacha, s katerim je dokazal, da lahko pojasnimo razlike med vrednostnimi orientacijami glavnih sodobnih političnih ideologij s pomočjo samo dveh ključnih vrednot: svobode in enakosti. Za komunistično ideologijo, ki predstavlja tradicionalno levico, je bilo tako po njegovih ugotovitvah značilno »pozitivno vrednotenje enakosti in negativno vrednotenje svobode, za nasprotno, kapitalistično, pa pozitivno vrednotenje svobode in negativno vrednotenje enakosti« (Rokeach v Makarovič 1993: 197).

Izhajajoč iz oznak, ki so si jih dali pristaši slovenskih političnih strank sami, je ugotovil, da pri nas situacija ravno obratna. Tisti, ki se opredeljujejo za levičarje, se zavzemajo za

svobodo (za gospodarsko ekspanzijo, za pravice manjšin in odprtost v svet), hkrati pa odklanjajo enakost. Desničarji pa, ravno nasprotno, odklanjajo svobodo in hkrati zahtevajo enakost. Tako imamo na levi liberalne demokrate in na desni krščanske demokrate ter ljudsko stranko. Levica zagovarja kapitalizem, desnica pa komunistične vrednote (prav tam). To je "slovenski politični paradoks", kot ga imenuje Makarovič.

6. ANALIZA MAGA IN MLADINE

Namen analize je ugotoviti, koliko prostora je posamezna revija namenila posameznim strankam, na kakšen način sta reviji pisali o posameznih strankah ali njihovih predstavnikih in kakšna je bila agenda obeh revij. Na podlagi teh podatkov bom nato poskušal ugotoviti, kakšna je bila politična opredeljenost obeh revij.

6.1. METODA

Analiza je bila narejena za obdobje od leta 1996 dalje na primeru parlamentarnih in predsedniških volitev v Sloveniji. V analizo so vključena leta, ko so v Sloveniji potekale parlamentarne (1996, 2000) in predsedniške (1997, 2002) volitve⁹. Izbral sem štiri številke vsake revije, ki so bile izdane pred volitvami v vsakem volilnem letu, torej v času intenzivne predvolilne kampanje. V teh izdajah sem spremljal vse, kar je bilo napisanega o strankah ali o njihovih predstavnikih,¹⁰ kajti izhajal sem iz prepričanja, »da je v predvolilnem času sleherno dejanje politične stranke (oz. njenega predstavnika), ki sodeluje na volitvah, lahko tudi del njenega (pred)volilnega boja« (Žagar 1996: 3). V analizo so vključeni tisti prispevki in objave, ki govorijo pretežno o političnih strankah ali njihovih predstavnikih. Če so slednji v nekem besedilu samo bežno omenjeni, jih v analizo nisem zajel. Izpustil sem tudi prispevke, ki znašajo manj kot 1/10 strani, in prispevke, v katerih zaradi njihove majhnosti pride na stranko manj kot 1/10 strani. Prav tako sem izključil tudi vse rubrike humorne narave, kot so v Mladini Diareja, Izjava tedna, Rolanje po sceni, Mladinamiť, različne karikature ipd. ter v Magu Vedeževalec, Pika na i (karikatura tedna), Top-Flop, Eksplozivno, Glosa, Črno-Belo, Od pike do pike ipd.

⁹ Volitve so potekale 10. 11. 1996, 23. 11. 1997, 15. 10. 2000 in 10. 11. 2002.

¹⁰ V nadaljevanju bom večinoma govoril samo o strankah, vendar bom imel s tem v mislih tudi njihove predstavnike.

Namen prvega dela analize je ugotoviti, kako je s kriterijema uravnoteženosti in nevtralnosti pri obeh revijah. Pri uravnoteženosti me bo zanimalo, koliko prostora sta reviji namenili posameznim strankam, rezultate pa bom primerjal med revijama ter glede na volilne izide, da bom ugotovil, ali sta reviji kateri od strank dajali prednost. Enota meritve bo ena stran v reviji, saj sta formata revij skorajda enaka in je ena stran v Mladini približno enaka eni strani v Magu. Prispevki in objave, ki so manjše od ene strani, bodo izraženi z deležem strani npr. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ itd. Fotografije, ki so objavljene v okviru članka, bom vključil v skupno površino tega članka. Če bo v prispevku govora o samo eni stranki ali njenem predstavniku, bo stvar seveda enostavna, ko pa bo v en prispevek vključenih več strank ali njihovih predstavnikov, bom količino prostora delil s številom strank in vsaki pripisal enak delež. Če bo torej v članku, ki je dolg eno stran, govora o treh strankah ali njihovih predstavnikih, bom vsaki pripisal $\frac{1}{3}$ prostora. Čeprav se to morda zdi neobjektivno, pa je natančno količino prostora znotraj prispevka, ki je odmerjen določeni stranki, zelo težko izmeriti. Po drugi strani pa Žagar (1997: 12) pravi, da če se v članku primerja stranke med sabo, je ponavadi vsaki namenjeno približno enako prostora. Podobno je v primeru, ko je o strankah govora okoli istega problema. Če pa se govori o nekem problemu in se eno stranko bolj omenja kot drugo, gre ponavadi za to, v čem se ena stranka razlikuje od druge, tako da je tudi druga implicitno vključena. Zato Žagar pravi, da odločitev za takšno metodo ni arbitrarna in neutemeljena (prav tam).

V okviru prvega dela analize bom ugotavljal tudi, kako je s kriterijem nevtralnosti pri obeh revijah, torej na kakšen način sta tednika pisala o posameznih strankah in njihovih predstavnikih. Količina prostora, ki je namenjena neki stranki, namreč ne pove ničesar o tem, ali se o njej govori pozitivno ali negativno. Pove le to, da se je o neki stranki govorilo več in o drugi manj. Vsak članek bom zato dodatno ocenil glede na to, ali o stranki govori naklonjeno ali nenaklonjeno. Ker je takšna ocena lahko subjektivna, se bom zatekel k metodi, ki jo navajajo D'Alessio in Allen (2000: 136-137) ter Domke, Watts, Shah in Fan (1999: 40-41). Enota meritve je stavek, v katerem je jasno izražena pozitivna ali negativna ideja o kandidatu ali stranki. Če takšnih stavkov v prispevku ni, potem se članek smatra kot nevtralen. Če je v njem več pozitivnih stavkov kot negativnih, se članek šteje kot naklonjen stranki, če pa je razmerje obratno, pa gre za nenaklonjen članek. V primeru, da je število negativnih in pozitivnih stavkov izenačeno, potem se smatra, da je članek uravnovešen.

Enota meritve bo torej stavek. S pomočjo te enote meritve bom vsak prispevek ocenil kot pozitiven, negativen ali uravnovešen. Površine prispevkov (izražene v površini strani, ki jo prispevek zavzema) z enakim odnosom do posamezne politične stranke bom nato seštel in rezultate za vsako revijo prikazal v številu strani, ki so bile o posamezni stranki napisane pozitivno, negativno ali uravnovešeno.

Primer pozitivnega stavka je: »Dr. Janez Drnovšek je vsekakor nesporni vodja stranke, ki ga vsi izjemno spoštujejo, s katerim so zadovoljni vsi« (Mladina 16. 10. 1996: 24) ali »pri vsem, česar se je lotil, je bil najboljši (Marjan Cerar op. A. Z.)« (Mag 5. 11. 1997: 25). Primer negativnega stavka pa je: »Tone Rop je razočaral.« (Mag 4. 10. 2000: 14) ali »...Peter Tancig, ki je bil zaradi financiranja obtožen, še vedno – po petih letih – ni bil obsojen.« (Mladina 28. 10. 1997: 10) Naj navedem še primer nevtralnega stavka: »Za LDS bi v Magovi raziskavi volilo 28,7 odstotka vprašanih, stranka pa ima še dokaj velike zaloge glasov med neopredeljenimi.« (Mag 27. 9. 2000: 28)

Pri tem se pojavi upravičen pomislek, da so takšni stavki seveda lahko odraz dejanskega stanja, torej novica je lahko objektivno slaba ali dobra. Če je nekdo dokazano kradel, potem je pač kradel. To drži in v tem primeru bi morala oba tednika pisati o zadevi na enak način oziroma z enakega vidika. Če pa bo ob primerjavi prišlo do razlik med njima, potem lahko to pripišemo različnim pogledom revij na iste teme ali dogodke. Prav tako pa ni nujno, da obe reviji pišeta o istih temah in dogodkih. Vsaka lahko oblikuje svojo agendo in obravnava tiste teme in dogodke, ki se ji zdijo pomembnejši in zanimivi. Tudi iz tega pa se da razbrati, kakšen je njun odnos do političnih strank in političnih tem, zato bom v drugem delu analize pogledal tudi, kako podobni sta si bili agendi obeh revij in v katerih bistvenih značilnostih sta se razlikovali.

Kljub temu, da metoda preštevanja pozitivnih in negativnih stavkov omogoča, da se v precejšnji meri izognemo subjektivnosti pri ocenjevanju člankov, pa vendarle ni popolnoma uspešna. Prispevki so včasih napisani na način, ki ne vsebuje izrecno pozitivnih ali negativnih stavkov, ampak tudi cinizem in sarkazem, včasih pa je samo iz konteksta mogoče razbrati (ne)naklonjenost kandidatu ali stranki. V vsakem primeru je na koncu raziskovalec tisti, ki poda oceno, in tudi od njega je odvisno, kdaj bo stavek ali celoten prispevek ocenjen kot (ne)naklonjen, uravnovešen ali nevtralen. Zavedajoč se tega, sem se, kadar sem bil v dvomu, pri ocenjevanju odločil za nevtralnost ali uravnovešenost.

Težava je tudi v tem, da se lahko narava prispevkov med seboj močno razlikuje. Tako sem ob uporabi metode naletel na težave pri prispevkih o rezultatih javnomnenjskih raziskav in intervjujih. Obe reviji sta v mesecu pred volitvami v vseh štirih letih pogosto objavljali rezultate javnomnenjskih raziskav. Ker se rezultati anket v obeh revijah niso bistveno razlikovali, je bila tudi možnost interpretacije teh rezultatov za obe reviji enaka. Sicer je res, da so takšne ankete kazale boljšo podobo stranke LDS, ki se je tako leta 1996 kot 2000 pojavljala na vrhu teh anket, medtem ko je bila podoba stranke SNS, ki se je praviloma znašla nekje na repu, slabša. Vendar bi bilo težko pravilno oceniti podobo strank, ki so se znašle na vmesnih pozicijah, in določiti, kje je meja med pozitivno in negativno podobo. Zato sem se odločil, da take članke ocenim kot uravnovešene do vseh strank, ki so v njih omenjene. Izjemo pa sem naredil takrat, ko je bila interpretacija rezultatov ali označevanje strank (oz. njihovih predstavnikov) izrazito pozitivna ali negativna, ne glede na rezultat v anketi. Primer je recimo stavek: »Še večji vzpon kot Drnovšek pa je doživel poslanec s kriminalno preteklostjo Zmago Jelinčič,« (Mag 27. 9. 2000: 29) kjer omenjanje kriminalne preteklosti Zmaga Jelinčiča nima nobene povezave z anketo in gre za izrazito negativno oznako.

V primeru intervjujev, ki sta jih reviji objavili s pripadnikom ali podpornikom kakšne od strank, sem to označil kot pozitiven, stranki naklonjen prispevek. Intervjuvanec ima namreč možnost, da predstavi svoje poglede in zastopa svoja stališča in stališča stranke. Če pa so bila vprašanja izrazito negativno nastrojena do intervjuvanca, sem prispevek označil kot uravnovešen, ker ima intervjuvanec možnost, da na negativna vprašanja (včasih že kar obtožbe) poda pozitiven odgovor (zagovor).

V drugem delu analize se bom ukvarjal s prednostnim tematiziranjem obeh revij. Centralni aksiom te teorije pravi, da se količina pomembnosti, ki jo posameznim temam pripišejo mediji, odraža v pomembnosti teh tem pri občinstvu (McCombs 2000: 77). Agenda občinstva je torej odraz agende medijev. Zato me bo zanimalo, čemu sta reviji pripisali največjo pomembnost, za kateri del realnosti sta bili mnenja, da mora o njem občinstvo vedeti, da se bo lahko odločalo na volitvah. Kot enoto analize bom vzel temo, ki sta jo reviji v vsakem izvodu na naslovnici najbolj izpostavili in poudarili, torej nekakšno temo tedna. Te teme bom primerjal med sabo in poskušal ugotoviti, ali sta se reviji strinjali glede najpomembnejših tem in njihove narave (pozitivnost, negativnost). Če je med njima prihajalo do večjih razlik, pa bom poskušal ugotoviti, ali bi te razlike lahko imele skupni politični imenovalec.

Na nekatere razlike med njima moram opozoriti še pred začetkom analize. Reviji namreč običajno ne izhajata na isti dan, kar je lahko tudi eden od razlogov za razlike v naslovnih temah. Možno je, da je na razliko v izbiri teme pri drugi reviji vplivala časovna razlika oz. dogodki, ki so se zgodili po zaključku redakcije pri drugi reviji. To bom pri primerjavi tudi upošteval. Druga razlika med revijama pa je v tem, da Mladina svojo glavno temo tedna predstavi tudi s sliko, Mag pa ima običajno nevtrarno naslovnico, na kateri se v sliki ponavadi pojavljajo neznane mlade ženske. Glavno temo na naslovnici zato običajno predstavlja le pripis "tema tedna", vedno pa je naslov teme napisan z večjimi črkami od ostalih naslovov. Zato bi lahko rekli, da je najpomembnejša tema tedna pri Mladini še bolj poudarjena kot pri Magu, predvsem pa to pomeni, da bo pri Mladini vedno v analizo vključena tudi naslovnica, pri Magu pa le takrat, ko bo se nanašala na naslovno temo.

6.2. PARLAMENTARNE VOLITVE 1996

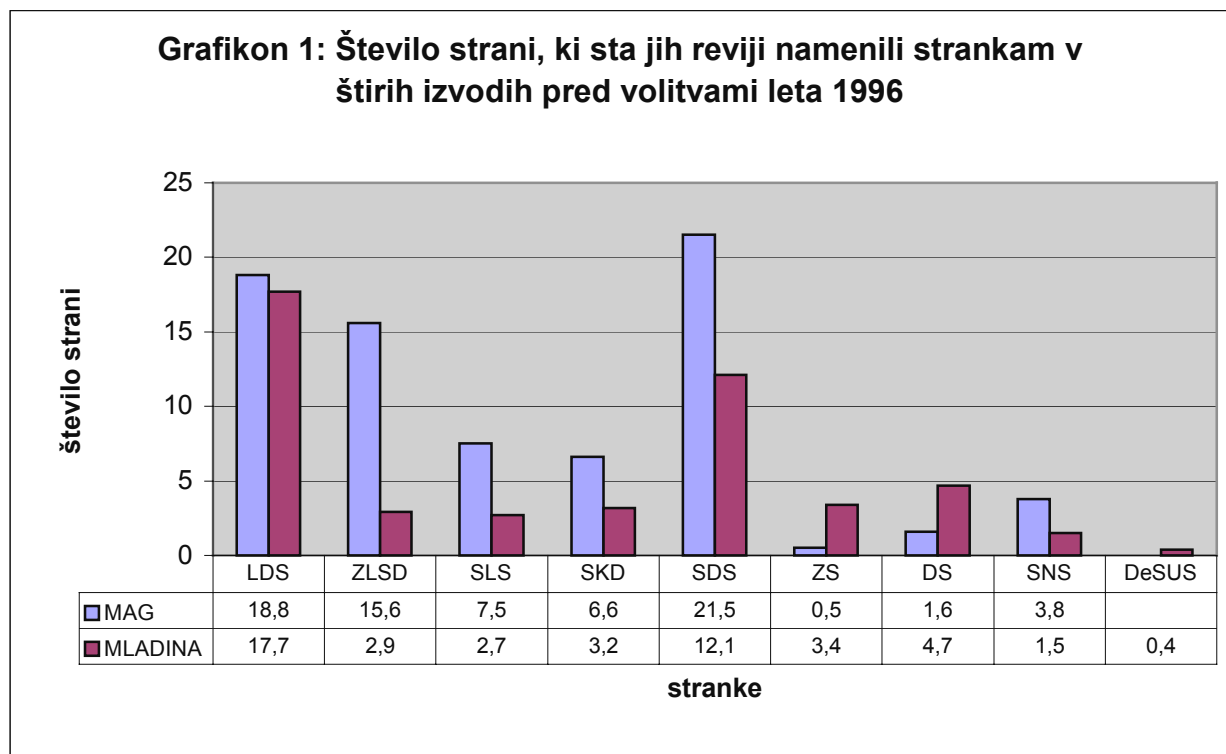
6.2.1. Politična situacija

Pred volitvami je bila v Sloveniji najmočnejša stranka v parlamentu LDS z 22 poslanci, sledila je SKD s 15 poslanci, ZLSD s 14 poslanci, SNS jih je imela 12, SLS 10, DS 6, ZS 5 in SDSS 4. V vladi so bile LDS skupaj z ZLSD in SKD, ZLSD pa je v letu 1996 iz vlade izstopila (Krašovec, Boh 2002: 173-180). Te podatke je potrebno imeti pred očmi, kajti »/n/ekakšna strukturna nujnost je /.../, da se o večjih strankah piše več kot o manjših« (Žagar 1997: 11). Večja stranke so namreč bolj razvejane, imajo več članov, več sredstev in več stvari počno (javni dogodki, zborovanja, tiskovne konference)(prav tam). Tiste, ki sodelujejo v vladi, pa se prav tako pogosteje pojavljajo v medijih, saj se vladnim temam že samim po sebi namenjeno več pozornosti, ker imajo visoko novičarsko vrednost.

Parlamentarnih volitev so se v tem letu udeležile vse zgoraj omenjene stranke ter seveda še mnoge druge. Vseh strank oz. list je bilo 22, v parlament pa so prišle LDS, ki je dobila 27% glasov volivcev, SLS dobrih 19%, SDS 16%, SKD skoraj 10%, ZL 9%, DeSUS dobre 4% in SNS malo več kot 3 odstotke. Volilni prag je bil 3%, zato v parlament nista prišli npr. DS in ZS ter seveda tudi vse ostale stranke oz. liste ne. (Krašovec, Boh 2002: 173-174)

6.2.2. Uravnoveženost

V naslednji preglednici so prikazani rezultati analize vsebine, s katero sem ugotavljal koliko pozornosti sta Mag in Mladina namenili različnim političnim strankam v predvolilnem obdobju. Prikazani so rezultati za stranke, ki so bile v parlamentu pred volitvami 1996, ter za stranko DeSUS, ki ji je edini na novo uspelo priti v parlament na teh volitvah.

Kot lahko razberemo iz grafikona 1, ne Mag ne Mladina nista uravnovešeno pisala o parlamentarnih strankah. Največ pozornosti sta obe reviji namenili strankama LDS (skupaj 36,5 strani) in SDS (skupaj 33,6 strani), Mag pa še stranki ZLSD (15,6 strani); o vseh ostalih strankah pa sta revij pisali precej manj. Prav tako bi težko rekli, da je bil prostor strankam proporcionalno odmerjen glede na njihovo velikost in pomembnost v parlamentu, saj je bilo npr. SDS, kot do tedaj najmanjši in opozicijski parlamentarni stranki s samo štirimi poslanci, pri Magu namenjenega največ prostora (21,5 strani), pri Mladini pa je bila po količini prostora na drugem mestu (12,1 strani). SKD pa je bila kot vladna stranka in druga najmočnejša stranka v parlamentu pri Magu deležna približno trikrat manj prostora kot SDS, pri Mladini pa skoraj štirikrat. Sicer je res, da je bila SDS v javnomnenjskih anketah, v katerih so spraševali volivce, koga bodo volili na prihajajočih volitvah, uvrščena na drugo mesto (Mag 29. 10. 1996: 34; Mladina 16. 10. 1996: 16; 22. 10. 1996: 12). Vendar pa razlika med SDS in ostalimi strankami, ki so ji sledile v anketah, ni bila velika.

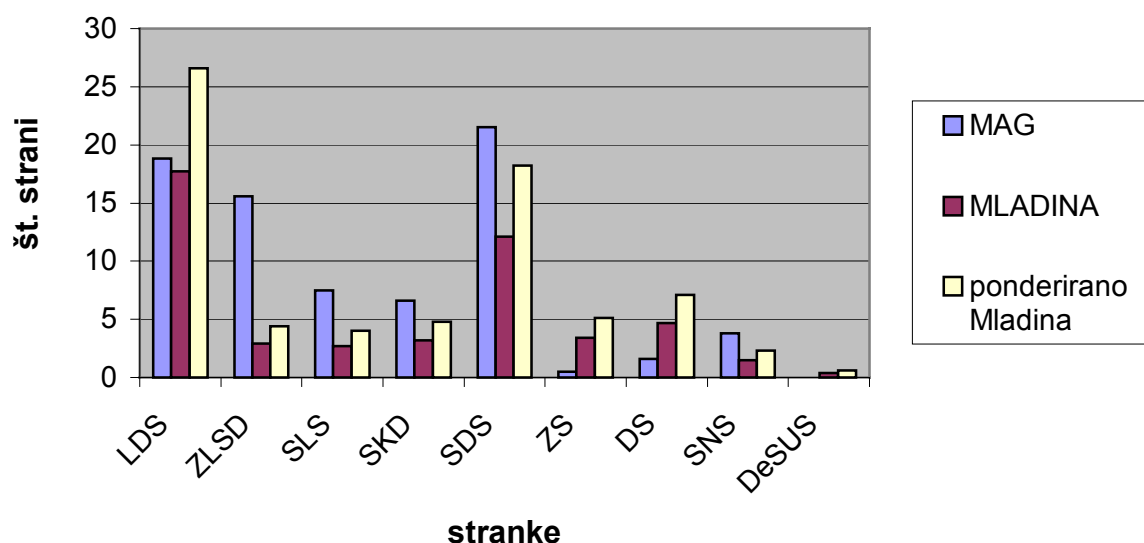
Na volitvah pa jo je SLS celo prehitela, SKD in ZLSD pa sta za SDS zaostali za približno tretjino.

Za nobeno od revij torej ne moremo reči, da je v predvolilnem času vsem strankam namenila enako količino prostora, pa tudi proporcionalne uravnoteženosti, sorazmerne z velikostjo strank v parlamentu, ni bilo. Primerjava med Magom in Mladino pokaže tudi, da reviji nista namenjali enake količine pozornosti posameznim strankam. Količina prostora, ki ga je bila stranka deležna pri posamezni reviji, ni bila odvisna le od strankine velikosti, aktivnosti in "zanimivosti" za medije, saj bi bila v takem primeru v obeh revijah za vsako stranko enaka (tako je le pri LDS). Vzrokov za to razliko med revijama je verjetno več, eden izmed njih pa bil lahko tudi politična opredeljenost revij. V tem primeru bi lahko sklepali, da je Mladina preferirala LDS in SDS, medtem ko je Mag preferiral LDS, SDS in tudi ZLSD, saj so bile te stranke pri revijah deležne največ pozornosti. Vendar pa tega ne moremo trditi, ker ne vemo, na kakšen način sta reviji pisali o strankah. Rečemo lahko le, katere stranke so bile v revijah bolj izpostavljene kot druge.

Pred tem pa naj opozorim še na eno stvar. Primerjava po straneh v zgornji preglednici in grafikonu ni čisto dosledna, saj številke nimajo popolnoma enake teže. Mag je namreč revija, ki je imela 100 strani v enem izvodu, medtem ko je Mladina imela v tem obdobju od 64 do 68 strani v izvodu. To pomeni, da je imel Mag na voljo več prostora, ki ga je lahko namenil političnim strankam in volitvam, zato je relativna teža 1 strani v Mladini večja kot v Magu. Razmerje znaša 100:66 ali približno 1,5:1. Če povemo to z besedami, je ena stran v Mladini ekvivalentna strani in pol v Magu. Grafikon 2 nam prikazuje pretvorjene rezultate.

Ker je Mag v primerjavi z Mladino dejansko namenil približno 1,5 krat toliko prostora političnim strankam kot Mladina (75,9 strani / 48,6 strani), nam ti ponderirani rezultati, ki so prikazani v grafikonu 2, zdaj omogočajo enakovredno primerjavo med revijama. Razmerja so nekoliko spremenjena, kar je najbolj opazno pri LDS, kateri je po teh ponderiranih rezultatih Mladina namenjala več pozornosti kot Mag, pri SDS pa se je razlika med revijama zmanjšala.

Grafikon 2: Ponderirano število strani, ki sta jih reviji namenili strankam v štirih izvodih pred volitvami leta 1996

Podobno se je zgodilo tudi pri vseh ostalih strankah, razen pri ZS in DS, kjer se je še povečala. Iz teh rezultatov lahko sklepamo, da sta se reviji strinjali, da sta najpomembnejši stranki v tem predvolilnem obdobju LDS in SDS. O ostalih strankah sta pisali manj in jim posledično pripisali manjšo pomembnost, nenavadna pa je velika razlika med revijama v primeru ZLSD, saj ji je Mag namenil veliko več prostora kot Mladina. Velika razlika v količini prostora se kaže tudi pri ZS in DS in vprašanje je, zakaj sta reviji tako različno ocenjevali pomembnost ali "zanimivost" teh strank za poročanje. Ne glede na to, kakšen je odgovor na to vprašanje, je jasno, da sta reviji imeli različen pogled na politične stranke.

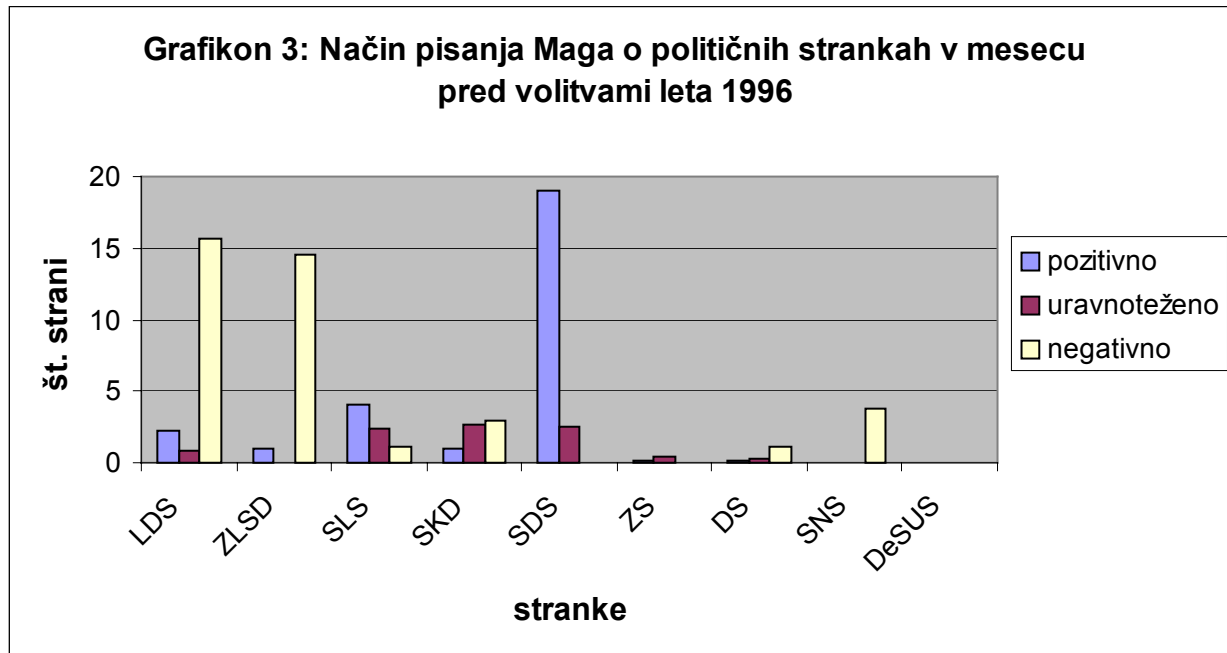
Ta prikaz s ponderiranimi vrednostmi strani v Mladini sem prikazal zaradi pravilnejše interpretacije rezultatov, ki sem jih dobil pri analiziranju obeh revij. Vendar pa običajen bralec teh revij te razlike v teži najbrž ne zazna. Razmerja med količino pozornosti, ki so jo pri Mladini namenili posameznim strankam, so seveda ostala enaka, za bralca pa je ena stran informacij o stranki pač ena stran informacij. Ponderiranih vrednosti zato v bodoče pri interpretacijah ne bom več upošteval. Bom pa pozoren na to, da bo verjetno Mladina tista, ki bo imela manjšo skupno količino prostora namenjeno političnim strankam in bo zato v primerjavah z Magom pri posameznih strankah imela manjše vrednosti. Zato bodo pri primerjavi količine prostora bolj pomembna razmerja kot pa absolutne vrednosti.

6.2.3. Nevtralnost

Reviji sta strankam namenili precej različne količine prostora. Poglejmo, če sta se razlikovali tudi v odnosu do strank. Preglednici 1 in 2 predstavljata rezultate analize vsebine tistih prispevkov, ki so govorili o zgoraj omenjenih političnih strankah. Za vsako stranko nam kažeta, kako pogosto se je o njej pisalo in na kakšen način. Še bolje pa je to razvidno iz grafikonov 3 in 4.

Preglednica 1: Način pisanja Maga o političnih strankah v mesecu pred volitvami 1996

MAG	število prispevkov	strani				
		pozitivno	negativno	uravnovešeno	nevtralno	skupno
LDS	24	2,2	15,7	0,9	0	18,8
ZLSD	19	1	14,6	0	0	15,6
SLS	13	4	1,1	2,4	0	7,5
SKD	13	1	3	2,6	0	6,6
SDS	19	19	0	2,5	0	21,5
ZS	3	0,1	0	0,4	0	0,5
DS	5	0,2	1,1	0,3	0	1,6
SNS	7	0	3,8	0	0	3,8
DeSUS	0	0	0	0	0	0

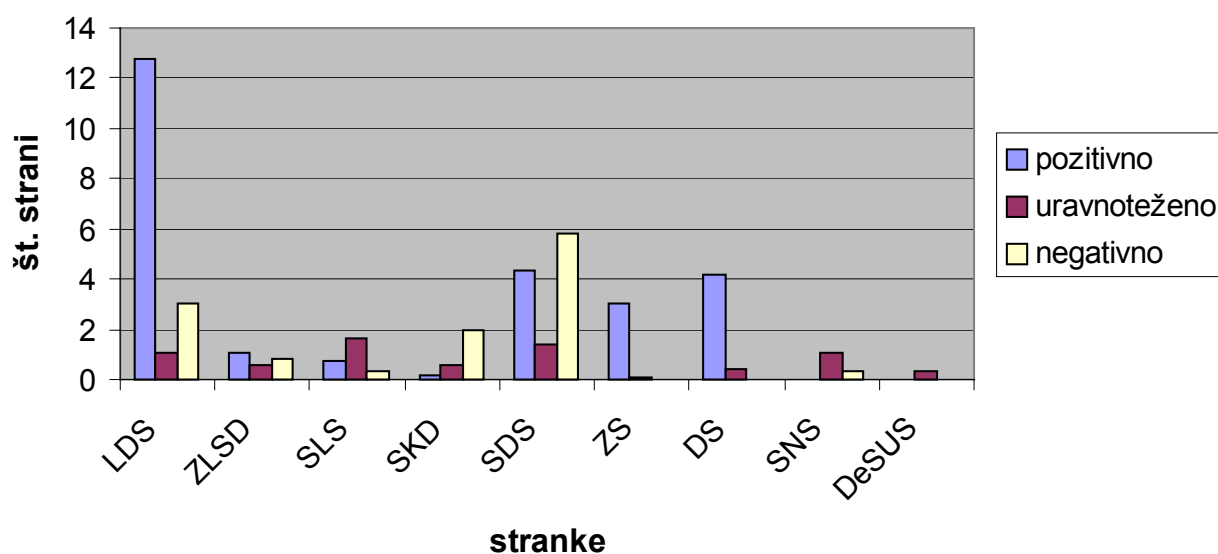
Mag je izrazito negativno pisal o strankah LDS (15,7 strani nenaklonjenih prispevkov), ZLSD (14,6) in SNS (3,8), saj je na večini prostora, ki ga je namenil tem strankam, o njih govoril negativno. Bolj pozitivno kot negativno je pisal o SLS, čeprav ji ni namenil veliko prostora. Tudi stranka SKD ni bila deležna veliko prostora, o njej pa se je pisalo več negativno kot pozitivno. Zelo naklonjen pa je bil Mag stranki SDS, kateri je bilo v tem času

namenjenega največ prostora in o kateri ni bilo objavljenih negativnih prispevkov, zato pa kar 19 strani pozitivnih.

Preglednica 2: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami 1996

MLADINA	število prispevkov	strani				
		pozitivno	negativno	uravnovešeno	nevtralno	skupno
LDS	20	12,8	3	1,1	0,8	17,7
ZLSD	10	1,1	0,8	0,6	0,4	2,9
SLS	8	0,7	0,3	1,6	0,1	2,7
SKD	10	0,2	2	0,6	0,4	3,2
SDS	16	4,3	5,8	1,4	0,6	12,1
ZS	5	3	0	0,1	0,3	3,4
DS	5	4,2	0	0,4	0,1	4,7
SNS	5	0	0,3	1,1	0,1	1,5
DeSUS	2	0	0	0,3	0,1	0,4

Grafikon 4: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami leta 1996

Grafikon 4 kaže, da je bila Mladina najbolj naklonjena stranki LDS, o kateri je objavila 12,8 strani pozitivnih prispevkov, negativnih pa le 3 strani. Naklonjena je bila še do ZS in DS, o katerih sicer ni pisala veliko (3,7 in 4,7 strani), vendar zato večinoma pozitivno. Ti dve manjši stranki sta bili deležni celo več prostora kot ZLSD, SLS ali SKD. Vendar pa je iz preglednice 2 razvidno, da je o teh treh strankah Mladina pisala skoraj dvakrat pogosteje kot o ZS in DS, saj je bilo o njih objavljenih 8 - 10 prispevkov, o ZS in DS pa le po pet (ZS in DS sta večino svojega prostora dobili zaradi daljših intervjujev). Podobno je pri stranki

SDS, kateri je bila Mladina od 16 prispevkov samo dvakrat naklonjena, večino pozitivnega rezultata pa predstavlja 4 strani dolg intervju. Toda za skupni rezultat lahko rečemo, da je Mladina o SDS pisala dokaj uravnovešeno.

Pri obeh revijah je bilo zelo malo prostora namenjeno nevtralnim ali uravnovešenim prispevkom. Ponavadi so se pojavljali v obliki kratkih novičk ali vesti v rubrikah Mag info v Magu ter 8 dni/teden ali 8d v Mladini, ki pa sem jih, če so bile manjše od 1/10 strani, izpustil. Zaradi preglednosti rezultatov bom zato rubriki nevtralno in uravnovešeno v nadaljevanju te naloge združil v uravnovešeno.

6.2.4. Prednostno tematiziranje

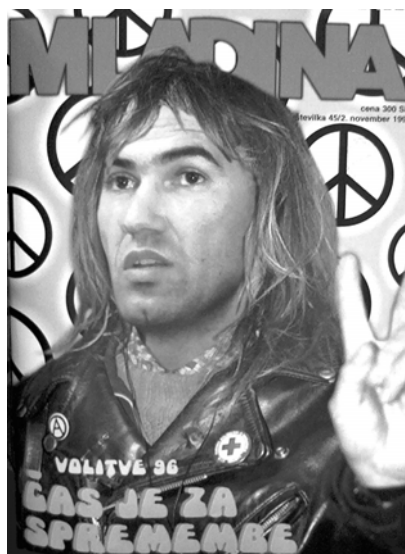
Začetek predvolilne kampanje leta 1996 je Mag v 42. številki pospremil z naslovom »Konvencija psa Arturja« na prvi strani. Čeprav je bilo na naslovnici to označeno za temo tedna, se v notranjosti revije pod temo tedna skriva drug naslov »Strategija presenečenj«, pod katerim je bilo govora o volilni strategiji in dosedanjih negativnih delovnih rezultatih strank LDS, ZLSD in SNS. Mladina pa se je prvi teden predvolilne kampanje na prvi strani norčevala iz poslancev, ki so se želeli po koncu svojega mandata predčasno upokojiti, vendar jim je akcija Mladine to preprečila. O tej naslovni temi piše v prispevku »Zakon v hladilniku«, v katerem je kritična do podpisnikov predloga tega zakona, ki pa prihajajo iz skoraj vseh parlamentarnih strank. Mag Mladinine teme sploh ne omenja, medtem ko je Mladina objavila obsežen pozitiven prispevek o stranki LDS, njenem preteklem delu in načrtih.

V drugi številki v času predvolilne kampanje je v temi tedna »Skrivnost 10. novembra«/ »Obleganje parlamenta« Mag dokaj nevtralno pisal o kandidatih za poslance državnega zbora in strategijah strank za čim boljši rezultat na volitvah. Mladina je tokrat za naslovno temo izbrala amatersko pornografijo na slovenskem, ki s politiko ni imela nobene povezave. V Magu te teme sploh ni.

Dva tedna pred volitvami je Mag objavil članek »Vloga malih pri zaroti«, v katerem je obstoj in nastop manjših strank na volitvah označil kot sodelovanje v zaroti nekdanjega komunističnega bloka, ki želi z njimi kot nekakšnimi sateliti obdržati skupno oblast. Kritika leti na stranke LDS in ZLSD. Mladina istočasno postavlja na prvo mesto pomembnosti visoke menedžerske plače, neposredno pa ne kritizira nobene politične stranke, medtem

ko pristojni minister, ki prihaja iz LDS, predstavlja ukrepe, s katerimi namerava vlada poseči v ta problem. Te teme zopet ne najdemo v Magu.

Zadnja številka Maga pred volitvami s prve strani poziva »Ne odpustite jim grehov«, v članku s tem naslovom pa navaja poslance in njihove grehe, ki so jih zagrešili v preteklem mandatu. Najbolj so kritizirani poslanci LDS pa tudi ZLSD in SKD, ostalih je manj. Bralce pozivajo, naj jim ne namenijo svojega glasu na volitvah. Mladina v zadnji številki na naslovnici v okviru teme "Volitve 96" povzema volilno geslo SDS: »Čas je za spremembe«, ki je zapisano pod sliko Janeza Janše (slika 1). Ta je oblečen v najrazličnejša možna oblačila od flanelaste srajce, puloverja, trenirke do usnjenega črnega jopiča in povrh vsega še z lasuljo na glavi. Naslovnica v reviji nima odgovarjajočega članka, kajti tema "Volitve 96" je pravzaprav skupen naslov, pod katerim je Mladina vse štiri tedne objavljala različne članke o volitvah, v tej zadnji pa je prvi članek anketa javnega mnenja o volilnih namerah volivcev. Zato lahko sklepamo, da je naslovnica sama najpomembnejše sporočilo, ki ga ima Mladina za svoje bralce.

Slika 1: Naslovnica Mladine št. 45

Reviji sta v obdobju predvolilne kampanje leta 1996 na vrh agende postavljali zelo različne in predvsem vsaka svoje teme, katerih se druga včasih ni niti dotaknila. Mag je imel ves čas na naslovnica politične teme, tri od štirih pa so imele skupni imenovalec kritičnost predvsem do LDS in tudi ZLSD. Mladina je o političnih strankah ali kandidatih govorila v dveh naslovnih temah in obe sta bili kritični. Samo zadnja pa je bila politično odkrito naperjena proti eni sami stranki – SDS.

6.3. PREDSEDNIŠKE VOLITVE 1997

Za ugotavljanje politične opredeljenosti revij Mag in Mladina so predsedniške volitve nevhvaležna tema. Pri njih namreč igra veliko vlogo osebnost kandidatov in njihovih rezultatov ne moremo pripisati samo članstvu v neki stranki ali njeni podpori temu kandidatu v predvolilni kampanji. Dokaz za to sta dr. Bogomir Kovač in dr. Ljubo Sirc, ki sta kot predsedniška kandidata zbrala veliko manj glasov kot njuna stranka LDS na parlamentarnih volitvah.¹¹ Po drugi strani pa mora zmagovalec zbrati več kot polovico glasov volivcev, ki se volitev udeležijo, kar pa je precej več, kot je do sedaj na volitvah zbrala katerakoli politična stranka od leta 1990 (največ jih je zbrala LDS leta 2002 - 36,2%). To pomeni, da mora kandidat zbrati večjo podporo, kot jo ima njegova stranka, kar spet kaže na pomen osebnosti. Toda tudi pri predsedniški volitvah vloga strank ni zanemarljiva.

»Stranke so glavni akterji, ki izbirajo primerne osebnosti za svoje kandidate, da bi hkrati povečali priljubljenost svoje stranke. To se dogaja tudi, če posamezne stranke nimajo svojih in podpirajo nestranskarske kandidate. Svoje kandidate uporabijo tudi za prenašalce svojih sporočil politični javnosti /.../, čeprav s svojim kandidatom dejansko ne mislijo resno, to je, dejansko ne tekmujejo s kandidatom, ki ima večje možnosti za uspeh.« (Zajc 2003: 183)

Predsedniški kandidati so v predvolilni kampanji torej tako posamezniki kot tudi del ekipe, ki stoji za njimi in za katero igrajo. Zato bom tudi na primeru predsedniških volitev analiziral pisanje Maga in Mladine, pri analizi rezultatov pa bom upošteval specifičnosti takšnih volitev.

6.3.1. Politična situacija

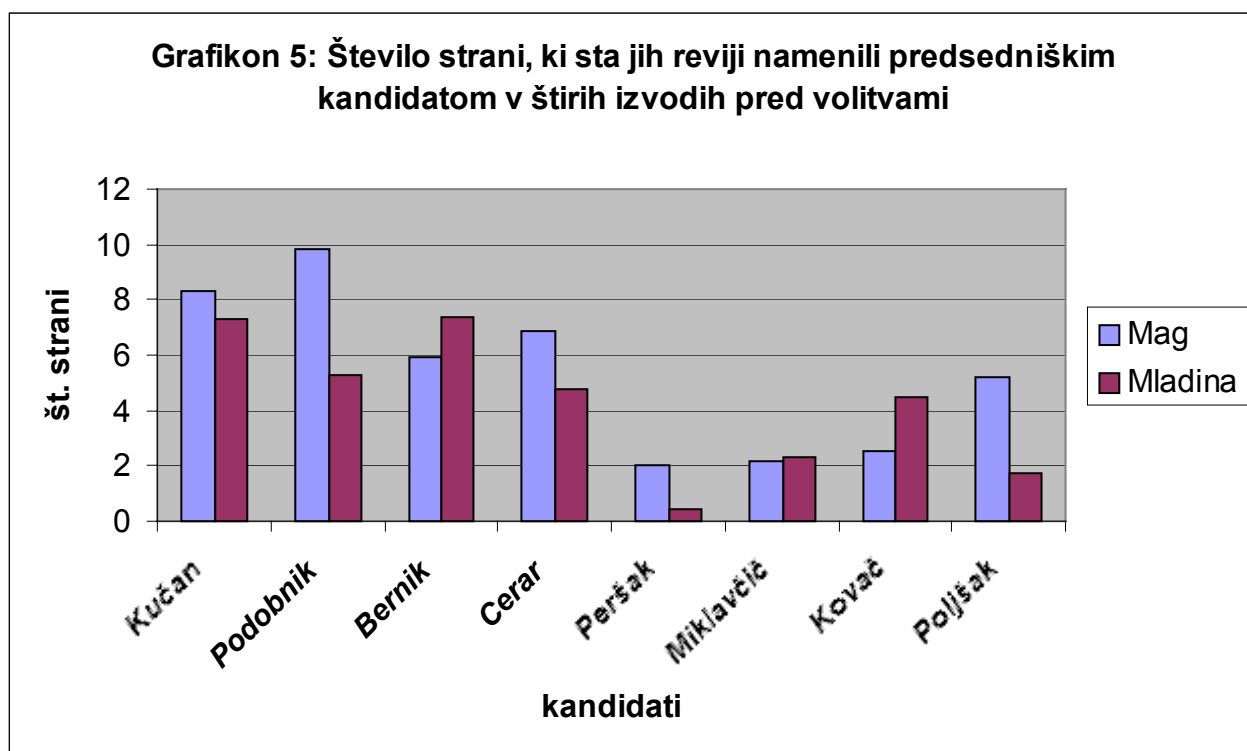
V letu 1997 je bil kandidat z izjemnimi možnostmi za uspeh Milan Kučan, dotedanji predsednik republike Slovenije, ki se je odločil kot neodvisni kandidat ponovno kandidirati tudi na teh volitvah. Javnomnenjske ankete so mu napovedovale zmago že v prvem krogu volitev. Toda kljub temu, da se je zdelo, kot da nihče nima možnosti proti Kučanu, je priložnost, da se s svojim kandidatom udeleži predsedniških volitev in tako promovira stranko, izkoristilo sedem strank. LDS je kandidirala dr. Bogomirja Kovača, DS je ponudila Antona Peršaka, SLS Janeza Podobnika, SDS in SKD pa sta ponudili skupnega kandidata

¹¹ Dr. Bogomir Kovač je leta 1997 zbral 2,7% glasov volivcev, LDS pa jih je leto prej zbrala 27%. Dr. Ljubo Sirc je leta 1992 zbral manj kot 2% glasov, LDS pa jih je istega leta zbrala 23,5%. (vir: Republiška volilna komisija, Zgodovina volitev; <http://www.gov.si/rvk/> (6.1.2003))

dr. Jožeta Bernika. V boj sta se podali tudi dve neparlamentarni stranki: Krščansko – socialna unija s Francem Miklavčičem, Nacionalna stranka dela pa z Marjanom Poljšakom. Volitev se je udeležil še en neodvisen kandidat – Marjan Cerar, parlamentarni stranki ZLSD in SNS pa nista imeli svojih kandidatov. Izidi so bili naslednji: Kučan 55.6%, Podobnik 18.4%, Bernik 9.4%, Cerar 7.1%, Poljšak 3.2%, Peršak 3.1%, Kovač 2.7% in Miklavčič 0.6%. (vir http://www.gov.si/volitve/preds97/rez_sl.htm (1. 6. 2003))

6.3.2. Uravnoveženost

Najprej poglejmo zopet, koliko prostora so bili deležni posamezni kandidati za predsednika v Magu in Mladini. Podobno kot pri volitvah leta 1996 reviji tudi tokrat nista namenili vsem udeleženi enake količine prostora, kar je razvidno iz grafikona 5, vseeno pa razlike med kandidati niso tako velike kot pred letom med strankami. Mag je največ prostora (9,8 strani) posvetil Janezu Podobniku in to samo v treh številkah¹². Sledijo Kučan, Cerar, Bernik in Poljšak, ostali trije pa so bili precej zapostavljeni. V Mladini sta bila največ pozornosti

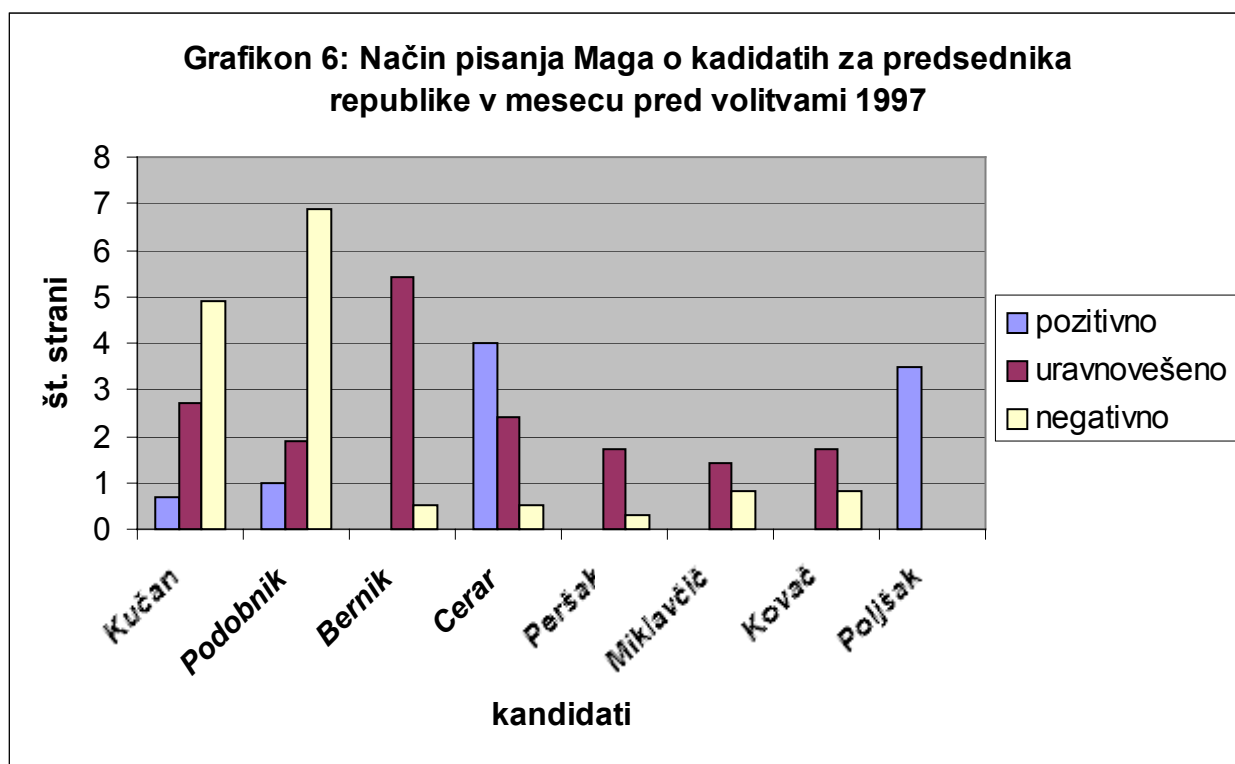

deležna Bernik (7,4 strani) in Kučan (7,3), sledijo pa Podobnik, Cerar in Kovač. Pri tem veliki zmagovalec volitev Milan Kučan ni bil deležen kakšne večje pozornosti kot ostali.

¹² Najprej je bil kandidat SLS dr. Ludvik Toplak, ki pa je od svojega namena odstopil tik pred končnim rokom za vložitev kandidature. V zadnjem trenutku je tako stranka vložila kandidaturo Janeza Podobnika, ki se je kot kandidat v obeh revijah pojavljal samo v zadnjih treh številkah pred volitvami.

Primerjava med revijama pokaže, da sta največ pisali o štirih kandidatih, ki so bili na koncu na volitvah tudi najvišje uvrščeni: Kučanu, Podobniku, Berniku in Cerarju. Največja razlika med revijama je pri Podobniku, saj znaša kar 4,6 strani ali skoraj polovico več v Magu kot Mladini, Poljšaku pa je Mag namenil trikrat toliko prostora (5,2 strani) kot Mladina (1,7 strani). Relativna razlika je precejšnja tudi pri Kovaču, kateremu je več prostora namenila Mladina.

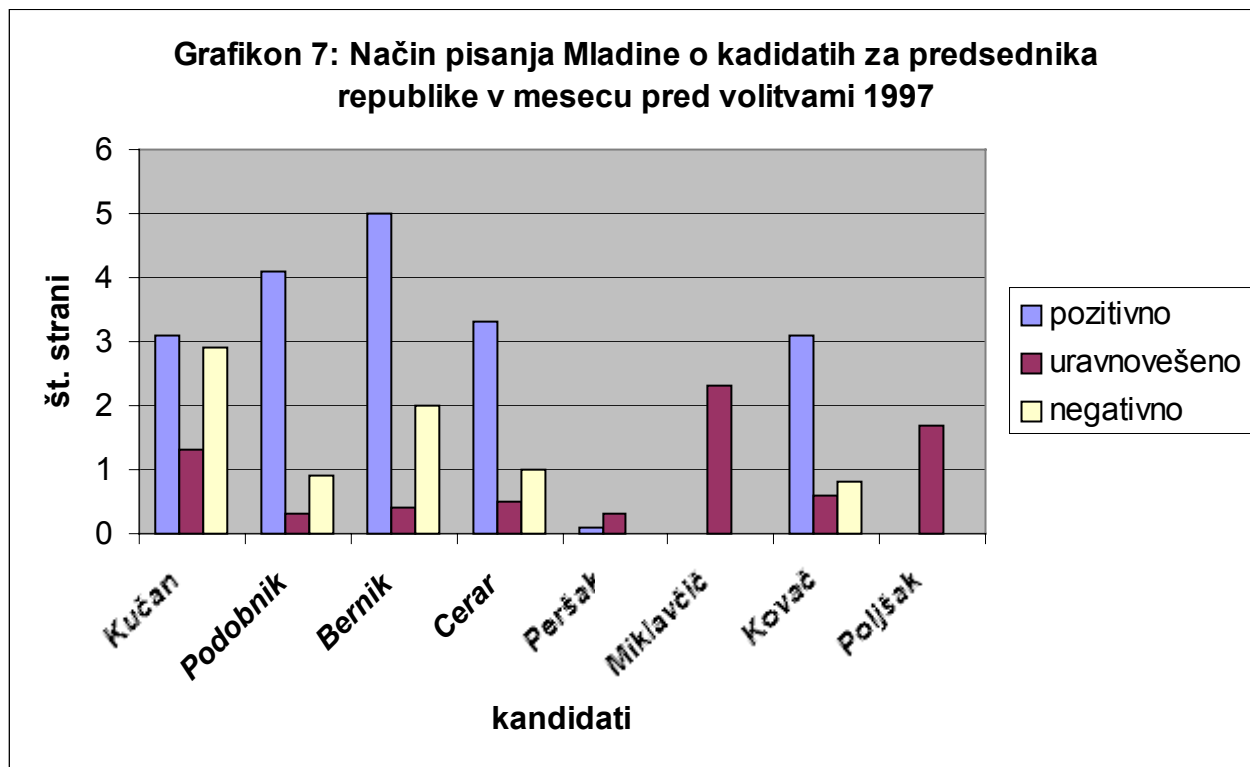
6.3.3. Nevtralnost

Grafikon 6 nam prikazuje, kako so bili obravnavani posamezni predsedniški kandidati v Magu. Tednik je bil najbolj nenaklonjen Janezu Podobniku (skoraj 7 strani negativnih prispevkov), le nekoliko manj pa Milanu Kučanu, o katerem je bilo napisanih skoraj 5 nenaklonjenih strani, dobri 2 strani in pol pa uravnovešeno. Naklonjeno pa so pri Magu pisali predvsem o Marjanu Poljšaku (3,5 strani) ter o Marjanu Cerarju, ki pa je poleg 4 pozitivnih strani imel še dobri dve nevtralni in pol negativne. O vseh ostalih so pisali predvsem uravnovešeno.

Če primerjamo način pisanja Maga o političnih strankah v času pred volitvami leta 1996 in pisanje o predsedniških kandidatih teh strank v letu 1997, je presenetljivo, da o Berniku, ki je bil skupni kandidat SDS in SKD, Mag piše predvsem uravnovešeno, čeprav je bil stranki

SDS prejšnje leto zelo naklonjen. Kandidatu stranke LDS pa po drugi strani ne nameni večje pozornosti, čeprav je bila ta stranka obravnavana zelo nenaklonjeno.

Če je bil Mag Kučanu in Podobniku nenaklonjen, pa je pri Mladini situacija na prvi pogled drugačna. Kot kaže grafikon 7, se je o prvemu pisalo uravnovešeno, o drugem pa izrazito pozitivno. Prav tako pa je bila Mladina zelo naklonjena tudi Berniku, Cerarju in Kovaču. Miklavčič, Poljšak in Peršak pa so bili deležni uravnovešene pozornosti. Vendar pa naj ob interpretaciji rezultatov povem, da je bil pozitiven rezultat pri vseh dosežen na račun intervjujev, ki jih je Mladina naredila z njimi in so bili dolgi 3 strani, pri Berniku pa 5. Če ne upoštevamo teh intervjujev in pogledamo le prispevke, v katerih je samo Mladina govorila o kandidatih, lahko ugotovimo, da je revija o Kučanu, Berniku, Cerarju in Kovaču pisala negativno, o Podobniku pa uravnovešeno.

Če bi primerjali Mladinino pisanje s predvolilnim obdobjem v letu 1996, lahko rečemo, da tokrat kandidat LDS ni bil deležen kakšne posebne pozornosti, prej nasprotno. Kandidatu SDS pa je bilo namenjeno nekaj več pozornosti, tako kot tudi stranki leto prej. Tudi tokrat je bila pozornost negativna, z izjemo obsežnega intervjuja, ki je tehcnico prevesil na pozitivno stran.

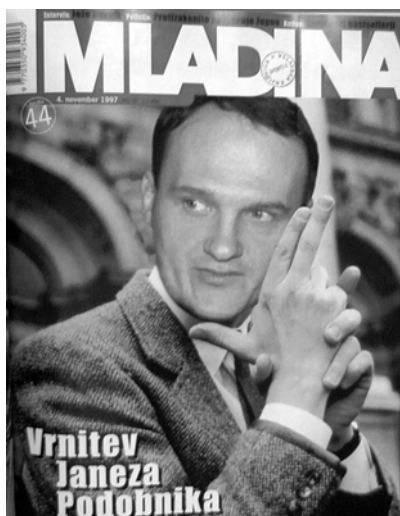
Primerjava med Magom in Mladino pokaže, da sta se reviji v vrednostni oceni strinjali o samo enem kandidatu iz najbolj uvrščene četverice: četrto uvrščenem neodvisnem

kandidatu Marjanu Cerarju. Obe sta o njem pisali naklonjeno. Pri prvih treh pa sta se razlikovali, tako da zopet ne moremo govoriti o relativno uravnovešenem in nevtralnem pokrivanju predvolilne kampanje, ampak je pri obeh prisotna pristranost, katere vzrok bi lahko bila tudi politična opredeljenost revij.

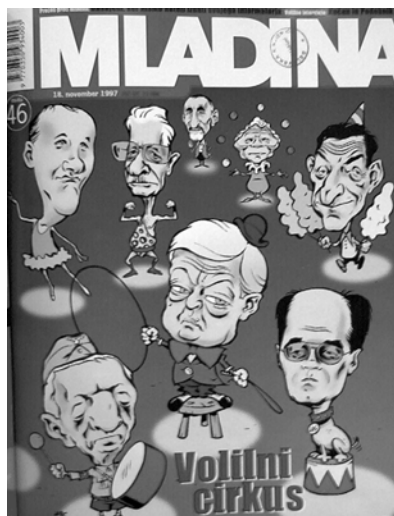
6.3.4. Prednostno tematiziranje

Poglejmo še, katere teme sta reviji v predvolilnem obdobju najbolj izpostavili. Mag je v začetku predvolilne kampanje izpostavil »Korošico iz Murgel«, ženo Milana Kučana, katero je predstavil kot žensko iz verne družine, ki pa je bila kasneje aktivna udeleženka v komunističnem sistemu. Naslednji teden je imel na naslovnici primat neodvisen kandidat Marjan Cerar, katerega "dosje" je predstavljal uspešnega podjetnika s katoliškimi koreninami. Tretji teden je bil glavni »Monarh s kora«, Janez Podobnik, katerega predstavitev je bila bolj uravnotežena. Najpomembnejša tema zadnje številke pred volitvami je bila »Razgaljenih osem«. Za največjim naslovom na naslovnici se je v reviji skrival nevtralen prispevek, v katerem je osem predsedniških kandidatov odgovarjalo na ista vprašanja.

Mladina je predvolilni boj začela z nepolitično naslovnico »20 let punka«, drugi teden pa bila največ pozornosti deležna »Vrnitev Janeza Podobnika«, ki si je premislil in ponovno vložil kandidaturo za predsednika. Na naslovnici ga prikažejo v podobi Mr. Bean-a¹³ (slika 2), v prispevku pa njemu ni namenjeno veliko pozornosti, ampak je govora o vseh predsedniških kandidatih. Tema tretjega tedna na naslovnici je »Boj proti mamilom« s sliko

Slika 2: Naslovnica Mladine št. 44

Slika 3: Naslovnica Mladine št. 46

¹³ Obraz Janeza Podobnika je prilepljen na telo Rowana Atkinsona, podoba pa je vzeta iz plakata, ki je promoviral film, v katerem ta igralec igra nespretnega tajnega agenta.

kanabisa, ki s predsedniškimi volitvami nima veliko skupnega. Zato pa so imajo predsedniški kandidati glavno vlogo na zadnji naslovnici pred volitvami pod naslovom »Volilni cirkus« (slika 3), ki jih prikazuje kot cirkuške figure. Podobno kot leto prej, se tudi pri tej zadnji številki za naslovom na naslovnici ne skriva poseben prispevek, sta pa v reviji objavljena enakovredna intervjuja s Podobnikom in Kučanom, ki sta bila glavna favorita za zmago na volitvah. Na naslovnici je bil Kučan upodobljen kot krotilec zveri, Podobnik pa kot balerina. Kandidat SDS Jože Bernik je upodobljen v uniformi domobranca.

Reviji sta bili pri postavljanju agende v mesecu pred volitvami dvakrat dokaj usklajeni. Pri Janezu Podobniku, čeprav je Mag prispevek o njem objavil teden dni kasneje, in pri zadnji številki, ko sta obe na prvo stran postavili vseh osem kandidatov. Iz prednostnih tem pri obeh revijah bi težko rekli, da je bila katera od revij kateremu kandidatu bolj naklonjena. Edino za Mag bi lahko rekli, da je dodatno izpostavil Cerarja, medtem ko je bil Podobnik pri obeh deležen posebne pozornosti, ker se je v kampanjo vključil v zadnjem trenutku, potem ko je od svoje kandidature že odstopil.

6.4. PARLAMENTARNE VOLITVE 2000

6.4.1. Politična situacija

Volitve leta 2000 so se razlikovale od ostalih, ki jih obravnavam v tej nalogi, po specifični politični situaciji, ki je vladala v Sloveniji pred njimi. Od konca pomladi tega leta pa do volitev, ki so bile 15. oktobra, stranke LDS ni bilo v vladi, kajti 7. 6. 2000, torej dobre štiri mesece pred volitvami, sta na oblast prišli stranki SDS in SLS+SKD, predsednik nove vlade pa je postal dr. Andrej Bajuk. Vlado je torej sestavljala izključno slovenska "pomlad", kar je sploh edini takšen primer od 14. 5. 1992, ko je bila prvič izvoljena vlada, v kateri je bila najmočnejša stranka LDS in katere premier je bil dr. Janez Drnovšek. Takšna vlada je bila stalnica do predsedniških volitev 2002, ko je dr. Drnovšek kandidiral (in bil tudi izvoljen) za predsednika republike. (Krašovec, Boh 2002: 180) Ti štirje meseci so bili torej izjema v do takrat osemletni vladavini LDS z Drnovškom na čelu.

Sicer so stranke SDS, SLS in SKD že takoj po volitvah leta 1996 pokušale oblikovati "pomladno" vlado, ko je bilo razmerje sil v parlamentu 45 : 45. Vendar je na koncu vlado oblikoval Janez Drnovšek, v vladi pa so bili LDS, DeSUS in SLS. Zaradi svoje odločitve je

bila SLS takrat deležna velike zamere strank SDS in SKD. Spomladi leta 2000 pa se je razmerje v parlamentu zaradi poslanskih prestopov nagnilo v korist "pomladnih" strank. Takrat je SLS izstopila iz vlade in se 15. aprila 2000 združila s SKD v SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko. Ta združena stranka je potem skupaj s SDS oblikovala novo vlado, na čelu katere je bil dr. Andrej Bajuk.

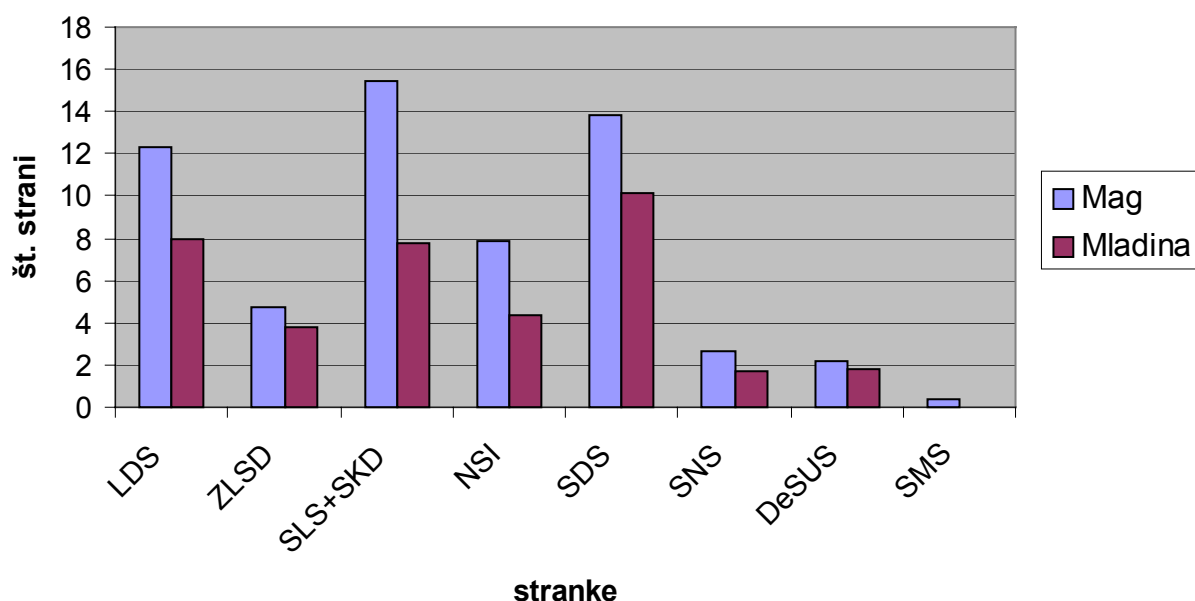
Pred volitvami je bila ustanovljena še ena stranka, ki je nastala z odcepitvijo nekaterih poslancev iz SLS+SKD Slovenske ljudske stranke in se je imenovala Nova Slovenija (NSi). Do te stranke je prišlo zato, ker se nekateri člani SLS+SKD niso strinjali s podporo te stranke ustavni spremembi volilnega sistema, s čimer se je zaobšla izvedba referendumsko izglasovanega večinskega volilnega sistema. SLS+SKD si je tako nakopala zamero SDS in NSi, po drugi strani pa pridobila simpatije LDS in ZLSD.

Poleg raznovrstnih strankarskih in poslanskih sprememb je z mnogimi novostmi v mesecih pred volitvami postregla tudi vlada, ob nastopu katere je prišlo do številnih kadrovskega zamenjav v državni upravi in nekaterih podjetjih, v katerih je imela država lastninski delež. Te številne aktivnosti političnih strank so v predvolilnem obdobju medijem ponujale veliko snovi, o katerih so lahko pisali.

6.4.2. Uravnoteženost

Glede na politično situacijo pred volitvami bi lahko pričakovali, da bodo bolj izpostavljene stranke dobile več pozornosti. Te pa so vsekakor bile SLS+SKD, NSi ter SDS. Za Novo Slovenijo sta pozornost nabirala tudi Lojze Peterle ter dr. Andrej Bajuk, ki sta bila ustanovitelja nove stranke, po drugi strani pa člana vlade v času pred volitvami. Ker je bila stranka NSi ustanovljena pred začetkom predvolilne kampanje (že 31. 7. 2000), sem prisotnost njenih članov v revijah pripisal tej stranki, čeprav so bili prej morda člani SLS+SKD in se jih v revijah tudi omenja v povezavi z njihovim delovanjem v času pred nastankom NSi. V vsakem primeru so namreč nabirali glasove za Novo Slovenijo. V analizi sem upošteval tudi stranko SMS, ki se je kot presenečenje uspela prebiti v parlament.

Grafikon 8: Količina prostora, ki sta ga reviji namenili političnim strankam v štirih izvodih pred volitvami 2000

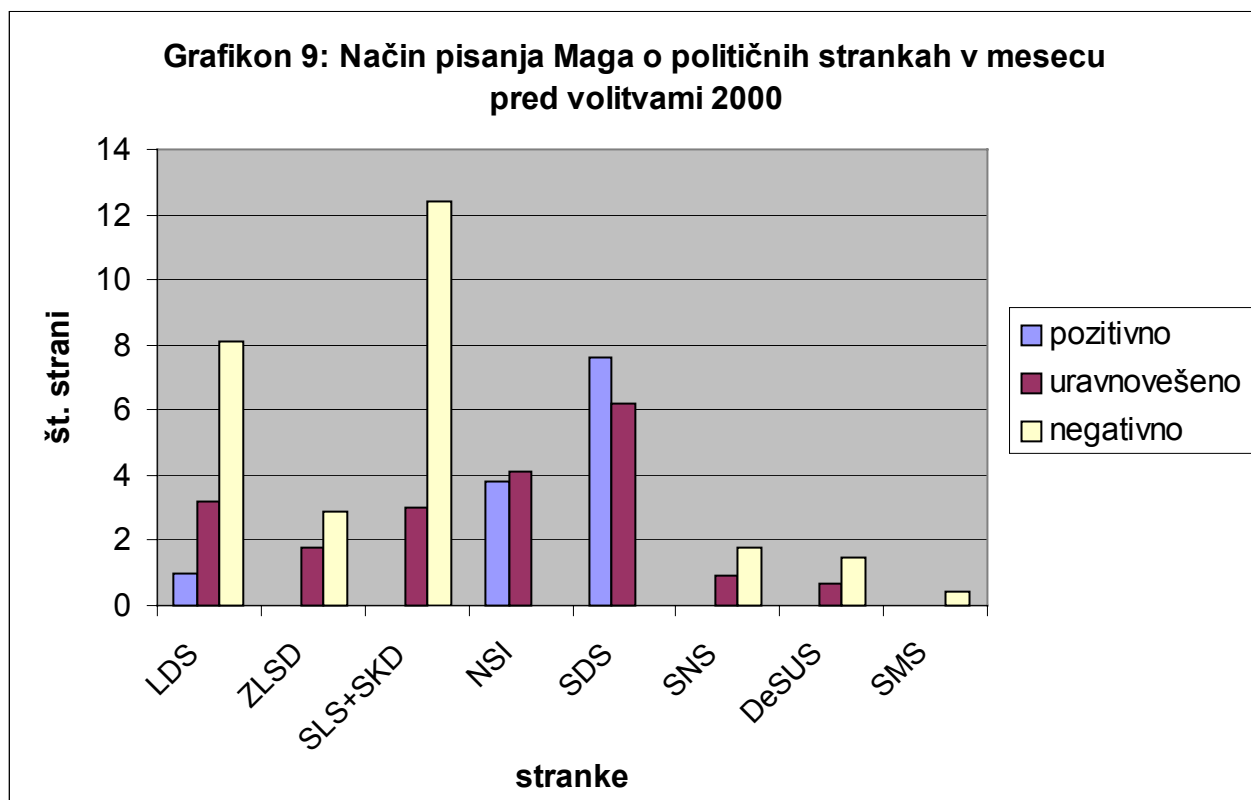

Mag je največ pisal o stranki SLS+SKD, kateri je namenil 15,4 strani v zadnjih štirih izvodih pred volitvami. SDS je dobila 13,8 strani, LDS pa 12,3. Sledita NSi in ZLSD, ki pa sta že dobili precej manj pozornosti, še manj pa zadnje tri stranke, ki so bile pri repu tudi na volitvah. Najbolj zastopana stranka je SLS+SKD, ki pa se je na volitvah uvrstila šele na četrto mesto z 9,5% glasov, vendar je pa tudi res, da je pred volitvami ta stranka imela največ poslancev. Morda bi lahko rekli, da je tokrat pri Magu opaziti nekakšno relativno uravnoteženost v količini prostora med strankami glede na njihovo zastopanost v parlamentu pred volitvami in njihovo izpostavljenost v predvolilnem času. V vladi so bile SLS+SKD, SDS (ter člani NSi), v opoziciji pa sta bili LDS in ZLSD.

V Mladini lahko vidimo približno podobno razmerje v pozornosti do političnih strank kot pri Magu. Največ pozornosti so bile deležne iste tri stranke, le da je na prvem mestu pri Mladini SDS s 10,1 strani, drugo mesto pa si skorajda delita LDS ter SLS+SKD z 8 in 7,8 strani. Sledita NSi in ZLSD, razlika med njima pa je nekoliko manjša kot pri Magu. Zadnje tri stranke so zopet zapostavljene, stranke SMS pa reviji skorajda ne omenjata.

6.4.3. Nevtralnost

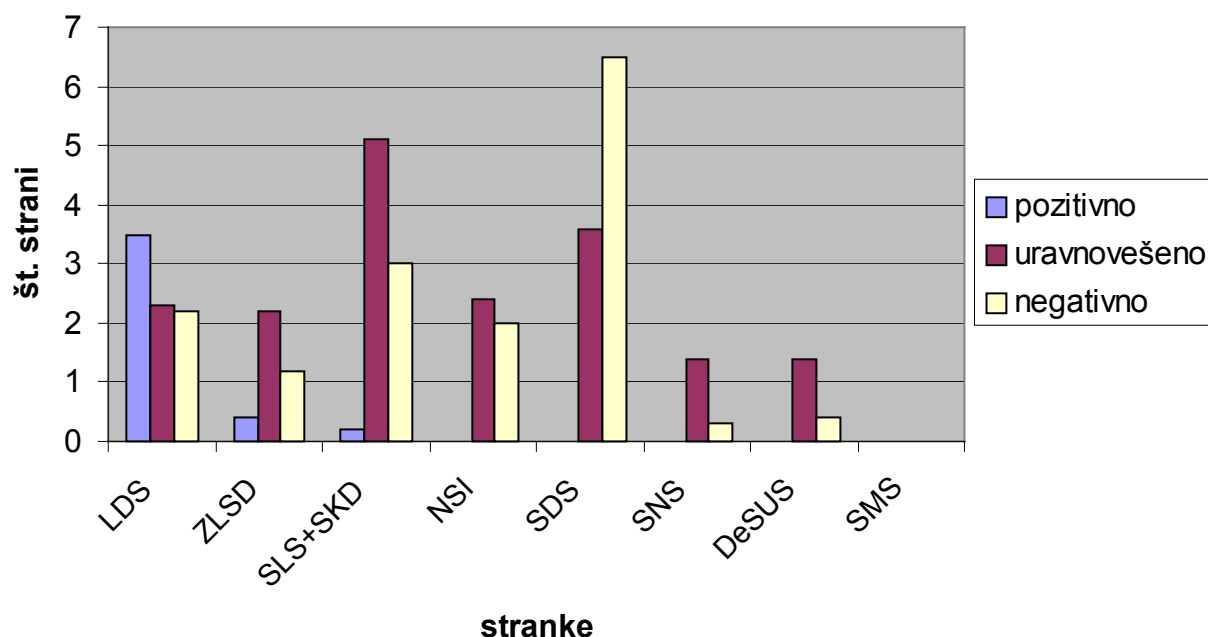
Iz grafikona 9 vidimo, da je bil Mag pred volitvami naklonjen predvsem strankama SDS in NSi, ki sta bili deležni le uravnovešenih in pozitivnih prispevkov in sta bili skorajda edini, o katerih je Mag pisal pozitivno. O SDS je bilo od skupno 13,8 strani 7,8 strani pozitivnih prispevkov, o NSi pa 3,8 strani od skupnih 7,9. O vseh ostalih strankah je Mag poleg uravnovešenih pisal predvsem negativne prispevke, ki pri vseh prevladujejo nad količino uravnovešenih. Najbolj v nemilosti sta bili stranki SLS+SKD in LDS, o katerih je bilo napisanih kar dobrih 12 in 8 strani negativnih prispevkov.

Zopet lahko ugotovimo, da pisanje Maga ni bilo nevtralnno, naklonjeno je bilo predvsem strankama, ki sta bili v vladi oz. so bili v vladi njeni člani. Po drugi strani pa je bil najbolj nenaklonjen prav tako vladni stranki SLS +SKD, ki pa se je, kot sem že zapisal zgoraj, najbolj zamerila ravno NSI in SDS zaradi ravnanja v primeru ustavnih sprememb volilnega sistema.

Tudi način pisanja pri Mladini je daleč od nevtralnega, čeprav je iz grafikona 10 razvidno, da je bilo pri njej več prostora namenjenega uravnovešenem predstavljanju strank kot pri

Grafikon 10: Način pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami 2000

Magu. Do vseh strank pa je bila Mladina tudi kritična, kajti ta dva načina sta bila prevladujoča. Pozitivno se je pravzaprav pisalo samo o LDS, ki je bila tudi edina stranka, ki ji je bila revija naklonjena. Pa še o njej je bilo poleg 3,5 pozitivnih strani napisanih tudi 2,2 negativnih. Za ZLSD, SNS ter DeSUS bi lahko rekli, da je bilo pisanje o njih dokaj uravnovešeno, preostalim trem pa Mladina ni bila naklonjena. Največ uravnovešenih strani je bilo sicer napisanih o SLS+SKD (dobrih 5), vendar tudi 3 negativne, kar daje končen negativen rezultat. Podobno je tudi pri NSi, kjer je količina uravnovešenega in negativnega prostora, namenjenega tej stranki, skoraj enaka. Najbolj nenaklonjena je bila Mladina stranki SDS, kateri je bilo namenjeno največ negativnega prostora (več kot 6 strani), in je bil negativen način pisanja o tej stranki tudi prevladujoč.

Če primerjamo način pisanja obeh revij v mesecu pred parlamentarnimi volitvami 2000, lahko zopet rečemo, da so med njima razlike, ki kažejo na njun specifičen odnos do političnih strank, saj sta reviji iste stranke različno obravnavali. Mladina je bolj pozitivno kot negativno obravnavala LDS, medtem ko je bila do SDS in NSi negativna. Pri Magu pa je bila ta slika ravno obratna. Razlikovali sta se tudi pri SLS+SKD, kateri je bil Mag še manj naklonjen od Mladine.

6.4.4. Prednostno tematiziranje

V začetku volilne kampanje je Mag na naslovnici poudaril znanstveno temo »Upravitelji vremena«, v naslednji številki pa se je že ukvarjal z volitvami, saj je tema tedna nosila naslov »Kandidati iz oči v oči«, v kateri je obravnaval in komentiral televizijska soočenja političnih kandidatov. To je bila glavna tema tudi v tretji številki (slika 4), v kateri je v okviru naslovne teme objavil tudi oceno strank glede na uspešnost na teh soočenjih. Po mnenju Maga sta se najbolje odrezali NSi in LDS, najslabše pa ZLSD in DeSUS. Zadnji izvod Maga pred volitvami kot najpomembnejšo temo tedna na naslovnici postavlja »Nakup volivcev« (slika 5), ki pa se v reviji pojavi z drugim naslovom »Pod prsti ene leveice«. V njej medije obtožuje medijskega umora politične desnice (NSi in SDS), krivdo zanj pa pripisuje Milanu Kučanu, ki naj bi držal roko nad mediji.

Slika 4: Naslovnica Maga št. 40

Slika 5: Naslovnica Maga št. 41

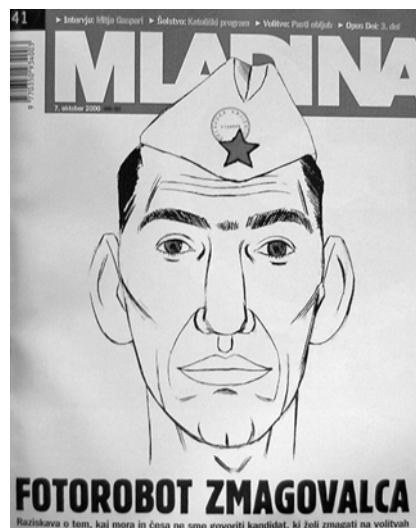
Mladina začelja predvolilno tekmo z naslovno temo »Politični cirkus RS« in s podnaslovom »Koga imate radi in zakaj«. V prispevku pod tem naslovom pokaže rezultate javnomnenjske raziskave, ki kažejo, kakšno vlado in kateri politični pol nasploh podpira slovensko volilno telo. Rezultati so bili ugodni za politično levico. V drugi številki je na naslovnici slika hobotnice (slika 6), ki z lovskami na eni strani objema križ, na drugi pa meč. Slika ilustrira naslov »Opus Dei«, kar naj bi bilo ime »tajnega društva, ki se bori za prevlado znotraj rimskokatoliške cerkve«. V prispevku s tem naslovom Mladina piše o "katoliški mafiji", ki naj bi delovala znotraj cerkve. Tretja številka kot temo tedna izpostavlja oceno delovanja vlade po stotih dneh na oblasti. Na naslovnici je objavljeno osnovnošolsko spričevalo premiera Bajuka (slika 7), ki je pri skoraj vseh predmetih dobil

Slika 6: Naslovnica Mladine št. 39

Slika 7: Naslovnica Mladine št. 40

Slika 8: Naslovnica Mladine št. 41

oceno nezadostno ali manj uspešno, s tem da so predmete predstavljala področja posameznih ministrstev slovenske vlade. Izrazito negativen je tudi prispevek v reviji o rezultatih vlade v zadnjih stotih dneh (vlado so sestavljali NSi, SDS in SLS+SKD). Zadnja številka pred volitvami na naslovnici prikaže »Fotorobot zmagovalca« na parlamentarnih volitvah, ki izgleda kot Janez Janša s partizansko čepico (slika 8). V prispevku pod tem naslovom namreč objavljajo rezultate javnomnenjske raziskave o stališčih, ki so volivcem všečna. Rezultati kažejo, da ima volilno telo pozitiven odnos predvsem do socialnih tem, negativnega pa do vere.

Tudi v tem predvolilnem obdobju lahko rečemo, da sta reviji postavljali različne teme na vrh njune agende. Mag je največ pomembnosti pripisal televizijskim volilnim soočenjem, v zadnjih številki pa izpostavil nekorekten odnos medijev do NSi in SDS.

Mladina je dvakrat na prvo mesto postavila rezultate javnomnenjskih raziskav, enkrat ostro kritiko vlade in enkrat ostro kritiko cerkve. Težko bi rekli, da je pri revijah obstajal kakšen skupni imenovalec. Za Mladino bi lahko rekli, da je bila zelo kritična do vlade in cerkve ter s tem do NSi, SDS in SLS+SKD, ki so bile vladne stranke in naklonjene cerkvi. Mag pa v naslovnih temah ni posebej izpostavljал kakšne politične stranke, je pa v zadnji številki izpostavil "medijski umor" desnice.

6.5. PREDSEDNIŠKE VOLITVE 2002

6.5.1. Politična situacija

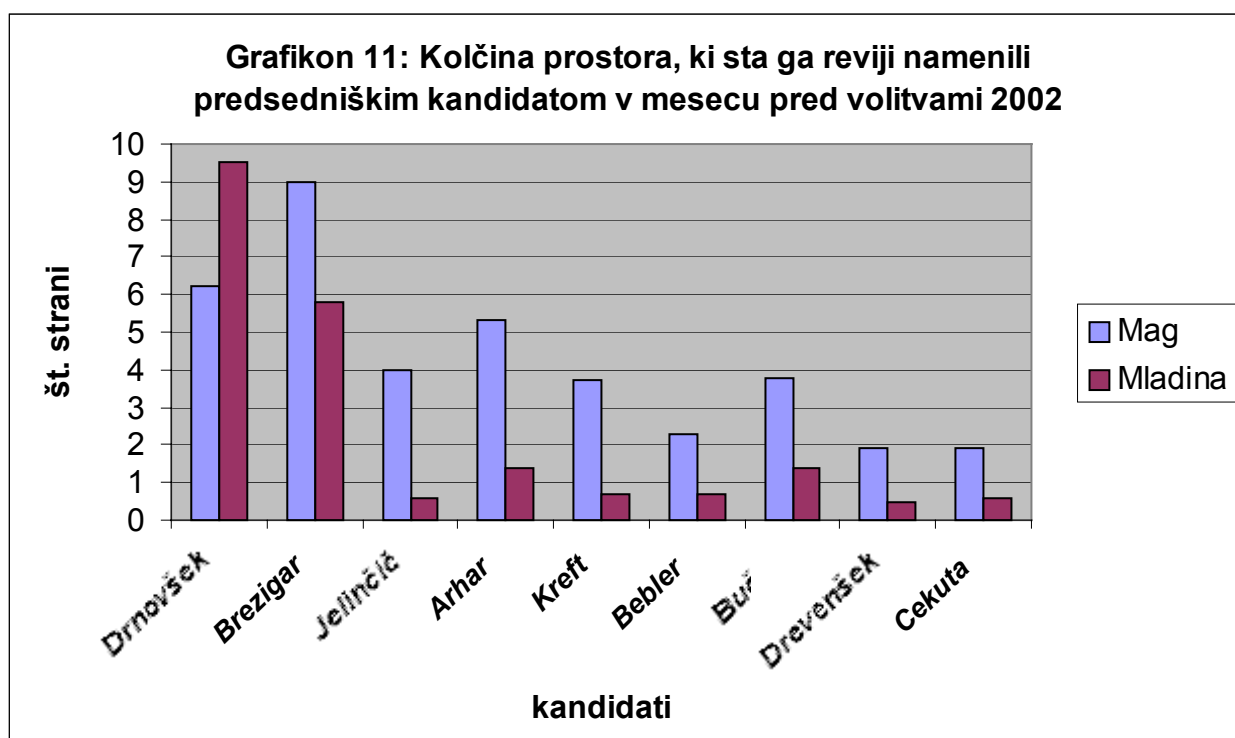
Na teh volitvah se je med sabo pomerilo devet kandidatov in osem strank. LDS je kandidirala dr. Janeza Drnovška, ZLSD dr. Leva Krefta, SLS dr. Franceta Arharja, DeSUS dr. Antona Beblerja, SNS je kandidirala Zmaga Jelinčiča Plemenitega, Nova stranka pa dr. Gorazda Drevenška. Jure Cekuta, Barbara Brezigar in dr. France Bučar so nastopili kot neodvisni kandidati, vendar sta Brezigarjevo podpirali SDS in NSi, Bučarja pa sta podprli SMS in DS. Ker v prvem krogu nihče ni zbral potrebne večine, je bil razpisan še drugi krog, v katerem sta se med sabo pomerila Dr. Janez Drnovšek in Barbara Brezigar. Rezultati po prvem krogu so bili: dr. Janez Drnovšek je dobil 44,4% glasov volivcev, Barbara Brezigar 30,8%, Zmago Jelinčič Plemeniti 8,5%, dr. France Arhar 7,5%, dr. Lev Kreft 2,3%, dr. France Bučar 2,2%, dr. Anton Bebler 1,9%, dr. Gorazd Drevenšek 0,80% in Jure Cekuta 0,5%. (<http://www.gov.si/rvk/volitve2002/index.html>)

Kljub temu, da prvi krog ni dal končnega zmagovalca, sem v analizi upošteval isto predvolilno obdobje kot pri ostalih volitvah. Nihče ni mogel vedeti, ali bo do drugega kroga prišlo ali ne, zato sta reviji verjetno imela isti pristop v pisanju kot leta 1997.

6.5.2. Uravnoteženost

Kot kaže grafikon 11, sta levji delež pozornosti v obeh revijah pobrala Barbara Brezigar in dr. Janez Drnovšek. Mladina je največ prostora namenila prav Drnovšku (9,5 strani), Brezigarjevi pa 5,8 strani¹⁴, vsem ostalim pa občutno manj, saj sta bil že najbližja zasledovalca po količini prostora (Bučar in Arhar) deležna samo 1,4 strani. Mag ni delal tolikšnih razlik med kandidati. Največ strani je namenil Brezigarjevi (9), nato Drnovšku 6.2, Arharju 5.3, Jelinčiču 4, Bučarju 3.8 in Kreftu 3,7.

¹⁴ Mladina je z Drnovškom opravila 5 strani dolg intervju, medtem ko je Brezigarjeva intervju odklonila. Revija je kljub temu napisala obširen prispevek o Brezigarjevi, ki pa je bil do nje izrazito negativen. Po površini je bil približno enako velik intervjuju, ki so ga objavili z Drnovškom. V tem prispevku so objavili tudi vprašanja, ki naj bi bila zastavljena Brezigarjevi v intervjuju in na katera ona domnevno ni želela odgovoriti.

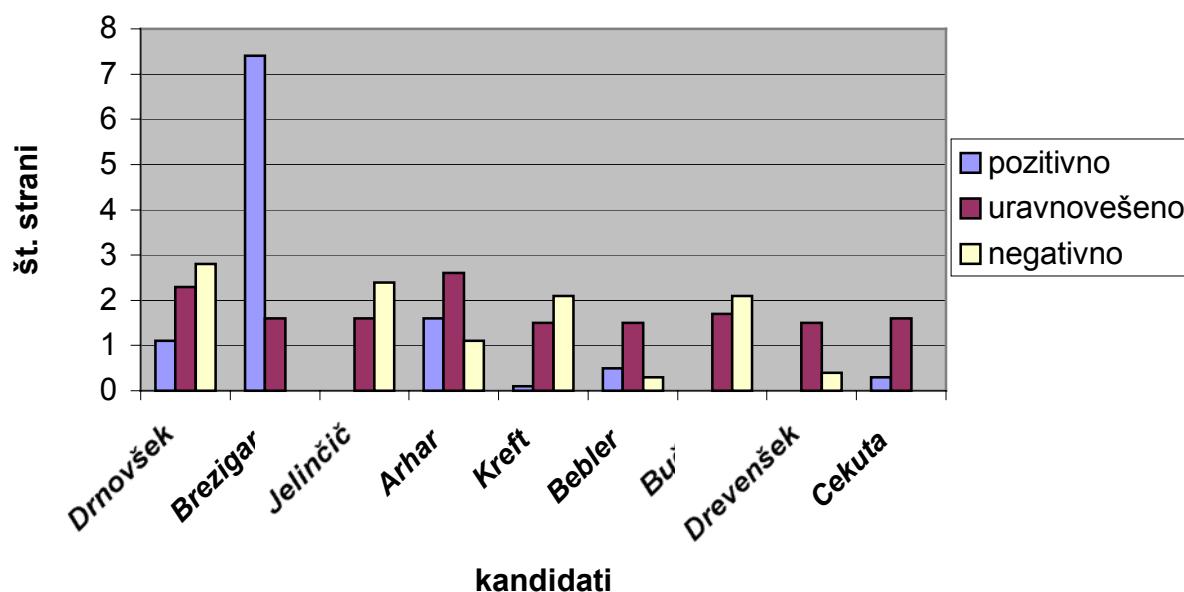

Uravnoteženosti torej ni bilo pri nobeni od revij, vendar bi glede na rezultate analize vsebine lahko rekli, da je po količini prostora Mag predsedniške kandidate predstavil bolj enakopravno kot Mladina, za katero sta obstajala skorajda samo dva kandidata. Ta dva sta bila sicer vodilna v anketah javnega mnenja v času predvolilne kampanje, saj bi po njih okoli 45% glasov na volitvah dobil Drnovšek, Brezigarjevi bi dalo glas okoli 20% volivcev, vsi ostali pa bi bili deležni manj kot desetodstotne podpore (Mag 29. 10. 2002: 32). Zdi se torej, da je Mladina namenila kandidatom približno sorazmerno količino prostora glede na rezultate javnomnenjskih raziskav in je imela nekakšno relativno uravnoteženost glede na pomembnost kandidatov. Mag pa je v nasprotju z javnomnenjskimi anketami (in ravno nasprotno od Mladine) več pozornosti namenjal Brezigarjevi kot Drnovšku, vendar pa zato tudi ostalim ne veliko manj kot njima.

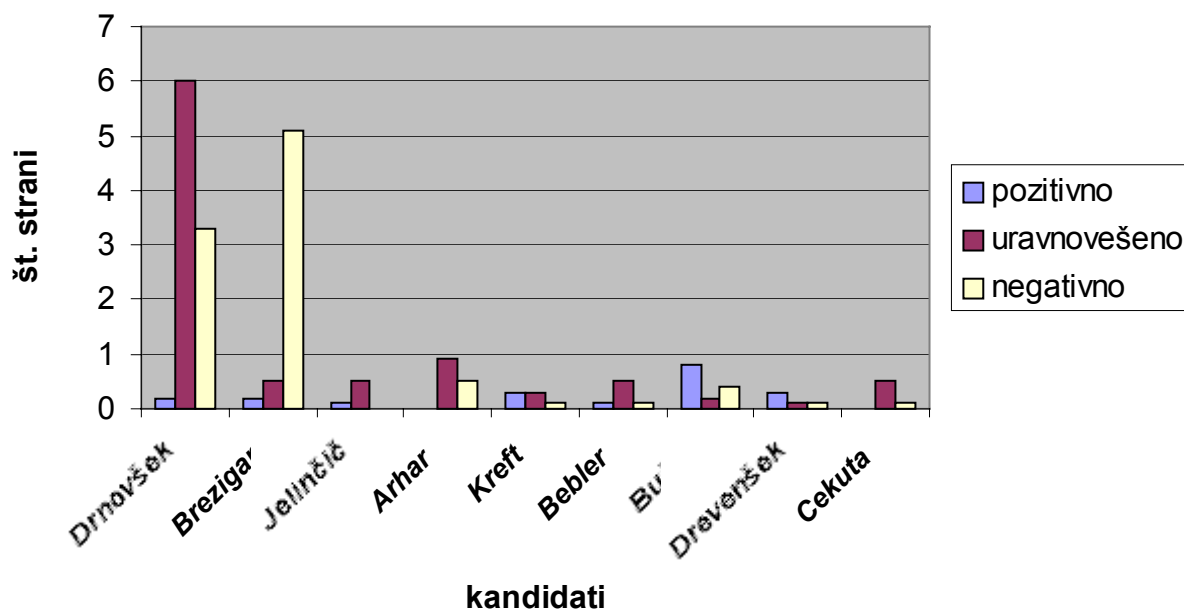
6.5.3. Nevtralnost

Grafikon 12 kaže, da je bila pozornost, ki jo je revija namenila Brezigarjevi, pozitivna, saj je, od skupno devetih strani, kar dobrih sedem njej naklonjenih, preostale pa so bile uravnovešene. O Drnovšku pa je bilo več negativnih strani (2,8) kot pa pozitivnih (1,1). Mag je bil nenaklonjen še Jelinčiču, Kreftu in Bučarju, o ostalih pa je pisal večinoma uravnovešeno.

Grafikon 12: Način pisanja Mga o kandidatih za predsednika republike v štirih izvodi pred volitvam 2002

Grafikon 13: Način pisanja Mladine o kandidatih za predsednika republike v štirih izvodi pred volitvam 2002

Mladina, ki je največ prostora namenila Drnovšku, je bila do njega nenaklonjena, saj je ob šestih uravnovešeni o njem napisala še 3,3 negativne strani (kot kaže grafikon 13). Brezigarjevi je bila še bolj nenaklonjena, saj je o njej pisala skoraj samo negativno (5,1 strani od skupno 5,8). Do večine ostalih je bila uravnovešena, le do Arharja nenaklonjena,

čeprav je bila največja značilnost predvsem to, da jim je namenila zelo malo prostora. S tem tudi najbolj jasno izrazila svoje mnenje o njih.

Če povzamem, je bil Mag naklonjen neodvisni kandidatki, ki sta jo podpirali SDS in NSi, medtem ko Mladina ni bila naklonjena nikomur, je pa bila kandidatu LDS nekoliko manj nenaklonjena kot kandidatki SDS in NSi, če primerjamo kandidata, ki sta po količini prostora v reviji izrazito izstopala.

6.5.4. Prednostno tematiziranje

Mag se v prvih dveh številkah v začetku predvolilne kampanje na naslovnica predsedniški kandidatov še ni dotaknil, saj je v prvi številki izpostavil »Kebrovo vročico« (slika 9), v kateri kritizira ministra za zdravje in njegovo napoved reforme zdravstvenega zavarovanja, v drugi pa pod naslovom »Prestolnica afer« izpostavlja nepravilnosti pri delu ljubljanske županje Vike Potočnik. V tretji številki je na naslovnici tema »Ukročeni kandidati« (slika 10), ki govori o soočenjih vseh predsedniških kandidatov in izpostavlja "medijski umor" oz. politično motiviranost medijev, ki naj bi želeli škodovati Arharju in Brezigarjevi. V zadnji številki pred volitvami pa je Mag na naslovnico postavil oglas Lisce za žensko spodnje perilo, na katerem ob poslovni dami, ki odkrito nosi nedrček, piše »Izvoljena« (slika 11). Tema tedna je »Veličastnih deset«, v kateri predstavljajo vse predsedniške kandidate, ki zopet odgovarjajo vsi na ista vprašanja, vendar pa v komentarju tarnajo nad verjetno izvolitvijo Drnovška.

Slika 9: Naslovnica Maga št. 42

Slika 10: Naslovnica Maga št. 44

Slika 11: Naslovnica Maga št. 45

Mladina predvolilno kampanjo začenja s temo o tem, zakaj NATO želi Slovenijo v svojih vrstah in kakšne posledice bo to imelo za nas. V drugi številki kot glavno temo ponudi primerjavo med dosedanjimi "rdečimi" karierami vseh predsedniških kandidatov. Na naslovnici so vsi kandidati upodobljeni kot pionirčki (slika 12), v naslovnem prispevku »Rdeče biografije« pa Mladina primerja vlogo vsakega znotraj bivšega političnega sistema. Tretja številka razkriva »Pravo podobo« neodvisne kandidatke Barbare Brezigar, ki je na naslovnici upodobljena na svojem predvolilnem plakatu, vendar je namesto njenega obraza na sliki obraz Janeza Janše (slika 13). V naslovnem prispevku revija namesto intervjuja, ki ga je kandidatka zavrnila, objavlja dokaze o povezavah kandidatke s stranko SDS, ki jo je sicer kot neodvisno kandidatko podprla na volitvah, ter prikaže negativno sliko njenega preteklega dela, ki ga je opravljala kot državna tožilka (njeno vlogo v aferi Depala vas). V izvodu pred volitvami je na naslovnici Mladine Janez Drnovšek v podobi francoskega kralja Ludvika XIV (slika 14). Pod naslovom »Odgovori na prihodnost« v reviji objavljajo z njim intervju.

Slika 12: Naslovnica Mladine št. 42

Slika 13: Naslovnica Mladine št. 43

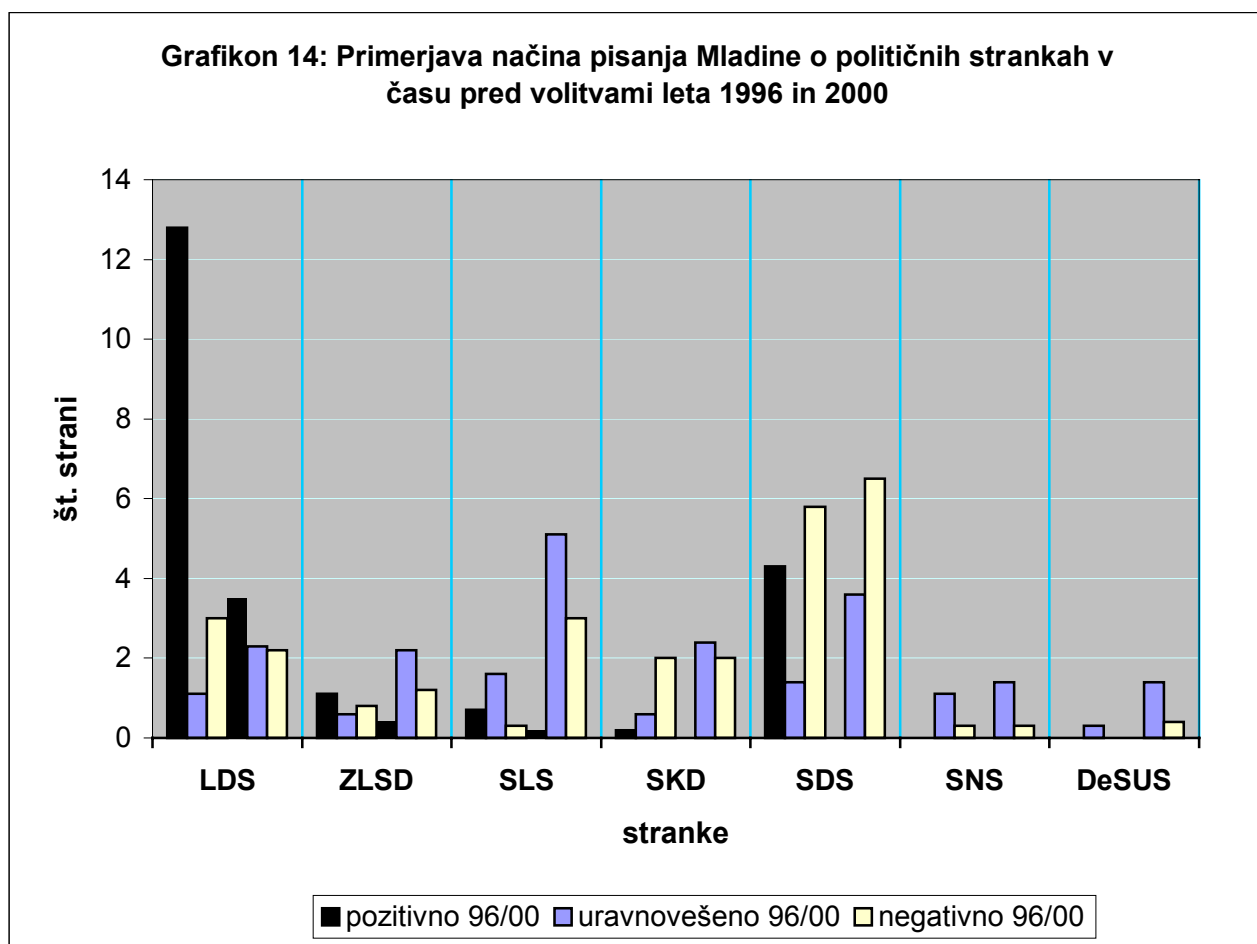
Slika 14: Naslovnica Mladine št. 44

Primerjava pokaže, da so bile na vrh agende obeh revij postavljene različne teme, ki niso imele veliko skupnega. Mag je v prvih dveh številkah izpostavil kritiko dveh predstavnikov LDS, nato pristranost medijev pri predstavljanju kandidatov in na koncu dokaj nevtralnno primerjavo med kandidati, ki jo je pospremil oglas Lisce 'Izvoljena', ki je namigoval na edino predsedniško kandidatko. Mladina o Kebru ni pisala, Ljubljansko županjo pa je kritizirala dva tedna kasneje kot Mag in ji namenila tudi manj prostora. O "medijskem umoru" ni govorila. Mladina je po drugi strani izpostavila vlogo vseh kandidatov v prejšnjem političnem sistemu, poudarila povezavo med Brezigarjevo in SDS ter zmago Drnovška.

7. PRIMERJAVA PO OBDOBJIH

7.1. Parlamentarne volitve 1996 in 2000

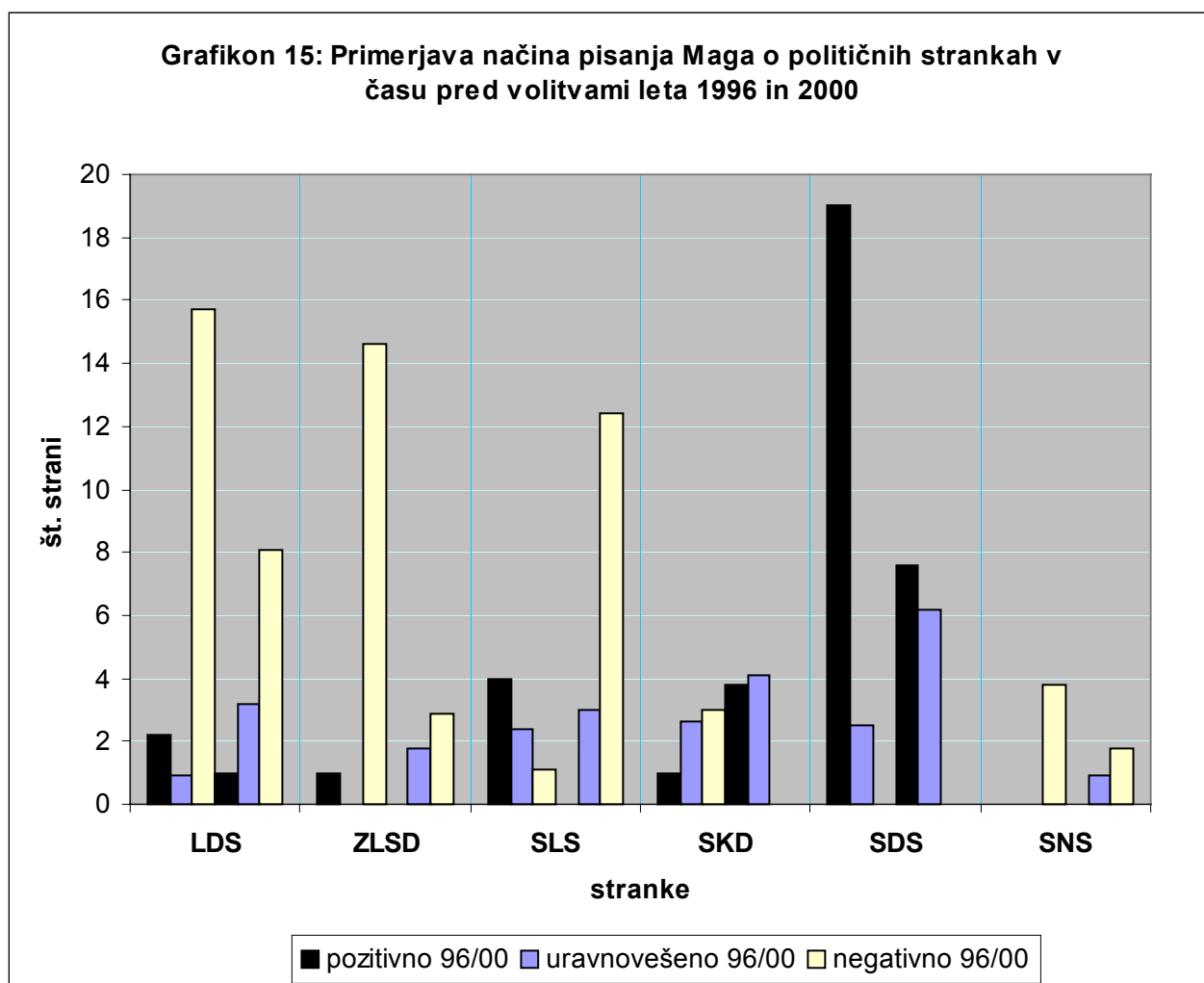
Ker so se nekatere stranke v času med volitvami spremenile, ena pa je na novo nastala, je neposredna primerjava pri teh strankah nemogoča, saj stranki SLS in SKD na volitvah nista več nastopili samostojno, stranke NSi pa leta 1996 še ni bilo. SLS in SKD sta se združili in nastala je SLS+SKD, od te stranke pa so se odcepili predvsem člani SKD in ustanovili stranko NSi. Zato bom, samo ilustrativno, med sabo primerjal rezultate SKD in NSi, ki sta si med sabo precej podobni, ter SLS ter SLS+SKD (ki je bila po odcepitvi članov NSi le nekoliko okrepljena SLS).

Primerjava načina pisanja Mladine o političnih strankah v mesecu pred volitvami leta 1996 in 2000 je prikazana v grafikonu 14. Če je bila Mladina v predvolilnem času leta 96 izrazito naklonjena stranki LDS (12,8 pozitivnih strani), je pred volitvami leta 2000 o njej pisala

dosti bolj uravnovešeno (3,5 pozitivnih in 2,2 negativnih strani). Po drugi strani pa je bila LDS še vedno (skoraj) edina stranka, o kateri se je pisalo pozitivno, zato lahko rečemo, da ji je bila Mladina bolj naklonjena kot ostalim. Način pisanja o ZLSD, SKD (NSi), SNS in DeSUS-u je približno enak v obeh obdobjih. O stranki SLS (SLS+SKD) se je leta 2000 pisalo precej več kot štiri leta prej (7,8 strani v primerjavi z 2,7 strani leta 1996), kar pa je najbrž tudi posledica večje pomembnosti stranke po volitvah leta 1996. Od vseh strank je Mladina stranki SDS najmanj naklonjena tako leta 1996 (5,8 negativnih strani) kot 2000 (6,5), odnos do nje pa se je leta 2000 še poslabšal, saj tokrat pozitivnih prispevkov o njej ni bilo.

Ker se je od leta 1996 do 2000 zmanjšala količina strani, na katerih se je pisalo pozitivno o strankah, bi lahko sklenili, da je postala Mladina bolj kritična v svojem pisanju. Način pisanja o strankah je ostal približno isti, le stranki LDS niso bili tako zelo naklonjeni kot leta 1996. Mladina je bila v obeh obdobjih pristranska, saj je bila naklonjena LDS in nenaklonjena SDS ter SKD (NSi).

Tudi Mag je spremenil svoj način pisanja, kar je razvidno iz grafikona 15. Do strank LDS in ZLSD leta 2000 ni bil tako zelo nenaklonjen kot leta 1996, ko je o njiju napisal 15,7 in 14,6 negativnih strani. Do stranke SDS pa ne tako zelo naklonjen, saj ji je, za razliko od 19 pozitivnih strani v letu 1996, v letu 2000 namenil le 7,6. Do strank SLS (+SKD) in SKD (NSi) pa je svoj odnos celo spremenil. SLS je leta 1996 namenil največ pozitivnih strani (4), leta 2000 pa največ negativnih od vseh strank (kar 12,4). O stranki SKD je poleg uravnovešenega prej pisal več negativno kot pozitivno, leta 2000 pa le pozitivno.

Za Mag bi lahko sklenili, da v letu 2000 ni imel več tako zelo polariziranega odnosa do strank kot pred štirimi leti. Še vedno pa je bil izrazito nenaklonjen stranki LDS in izrazito naklonjen SDS. Ta odnos do obeh strank je ostal enak, medtem ko se je do skoraj vseh ostalih strank spremenil. Stranki ZLSD je namenil veliko manj prostora kot leta 1996, SLS+SKD pa veliko več kot stranki SLS pred štirimi leti, vendar je tu potrebno upoštevati večjo pomembnost te stranke leta 2000 v primerjavi z letom 1996. Do ZLSD je odnos še najprej nenaklonjen, medtem ko se je pozornost do te stranke zelo zmanjšala. Odnos do SKD (NSi) se je spremenil, čeprav je količina pozornosti ostala skoraj enaka, prav tako pa se je spremenil odnos do SLS(+SKD) ob precej povečani pozornosti.

Za konec lahko sklenem, da sta reviji v obeh obdobjih imeli približno enak odnos do strank LDS in SDS. Mladina je bila naklonjena LDS, Mag pa SDS. Sicer je stopnja naklonjenosti v letu 2000 pri obeh padla, vendar je še vedno očitna. Pri Magu se je odnos do drugih strank v tem času spremenil ali v količini pozornosti ali v naravi odnosa so njih, medtem ko je Mladina v obeh obdobjih imela približno enak odnos do drugih strank, le pozornost stranki SLS(+SKD) se je povečala, odnos do nje pa se je iz bolj ali manj nevtralnega spremenil v negativnega. Mag in Mladina sta torej imela približno enako mnenje o tej stranki v letu 2000. Predvsem pa bi za obe reviji lahko rekli, da je bolj kot naklonjenost do "svoje" stranke značilen kritičen odnos do večine strank, predvsem tistih, ki so strankama LDS in SDS nasprotne.

7.2. Predsedniške volitve 1997 in 2002

Primerjava načina pisanja revij o predsedniških kandidatih med obema predvolilnima obdobjema je nekoliko težje izvedljiva, tako zaradi pomena osebnosti kandidatov kot kandidiranja nestrankarskih kandidatov. Zato bom poskušal izhajati iz rezultatov, ki sem jih dobil na primeru parlamentarnih volitev, in bom primerjal samo odnos revij do kandidatov

LDS in SDS. Kandidat LDS je bil leta 1997 dr. Bogomir Kovač, ki mu javnomnenjske ankete niso obetale dobrega rezultata in je na volitvah dobil 2,7% glasov. Zato ne preseneča, da se reviji z njim nista preveč ukvarjali in tudi njun odnos do njega ni bil nič posebnega. Leta 2002 je bil kandidat dr. Janez Drnovšek, ki je kandidiral za predsedniško funkcijo s položaja predsednika vlade. Zato sta mu obe reviji posvečali veliko prostora, saj je bil medijsko zanimiv tako zaradi svoje politične funkcije in tudi kot favorit v anketah javnega mnenja. Obe reviji sta bili do njega nenaklonjeni. Lahko bi rekli, da sta reviji v primeru obeh volitev strinjali glede pogleda na kandidata LDS. V odnosu do kandidata SDS pa je opaziti razliko med revijama predvsem leta 2002, ko je bila Mladina v svojem pisanju izrazito nenaklonjena Brezigarjevi, medtem ko je bila pri Magu slika ravno nasprotna. Pri prejšnjih volitvah take razlike ni opaziti, saj sta reviji v svojem pisanju o Jožetu Berniku predvsem bolj ali manj nevtralni.

Sklenili bi lahko, da sta reviji v času pred predsedniškimi volitvami pisali predvsem o kandidatih, katerim so javnomnenjske raziskave pripisovale največje možnosti na volitvah. Način pisanja o kandidatih je bil bolj ali manj enak pri obeh revijah, bistveno se je razlikoval le njun pogled na Barbaro Brezigar.

8. ZAKLJUČEK

V nalogi sem ugotavljal, kakšna je politična (strankarska) opredeljenost revij *Mag* in *Mladina*. Pri tem sem izhajal iz vloge medijev, ki naj bi jo igrali v predvolilnem času kot jo predvidevajo zakonodaja in profesionalna načela. Moj namen ni bil ocenjevati njihovo delo kot dobro ali slabo, ampak predvsem izluščiti skupen politični imenovalec.

Rezultati analize vsebine obeh revij kažejo, da reviji nista imeli enakega pogleda na dogodke in stvarnost. Razlikovali sta se v količini pozornosti, ki sta jo namenjali političnim strankam, v odnosu, ki sta ga imeli do njih, in v temah, ki sta jih v predvolilnih obdobjih izpostavljali kot najpomembnejše. Skupna jim je bila predvsem kritičnost v njunem pisanju, saj je bil to prevladujoč način obravnavanja političnih strank in kandidatov. Vendar pa sta bili tudi v svoji kritičnosti različni. Ne bi mogli reči, da sta tednika delovala le kot nadzornika oblasti, saj sta do iste vlade imela različen odnos tako leta 1996 kot 2000. V prvem obdobju je bil kritičen predvsem *Mag*, v drugem pa *Mladina*.

Rezultati nakazujejo, da je bila pri pisanju revij prisotna tudi politična motiviranost, saj se skozi čas pri obeh kažejo podobnosti v odnosu predvsem do strank LDS in SDS, ki se s časom ne spreminja veliko. To je razvidno iz količine pozornosti, ki sta jo bili deležni stranki, iz načina pisanja revij o njiju in deloma tudi prednostnega tematiziranja revij. Predvsem to velja za predvolilni čas leta 1996 in 2000, medtem ko rezultati pisanja o predsedniških kandidatih te povezave ne kažejo, saj nimajo kakšnega skupnega (strankarskega) imenovalca. Kljub temu pa so leta 2002 podobni rezultatom analize pri parlamentarnih volitvah.

Na začetku te naloge sem zastavil hipotezo, *da sta Mag in Mladina v predvolilnem času pristransko poročala o političnih kandidatih in strankah in se postavila vsak na svojo stran. Mag je podpiral stranko in politike SDS, Mladina pa je bila bolj naklonjena stranki LDS.* Rezultati analize dejansko kažejo na pristranskost revij pri pisanju o političnih strankah, pri tem pa izstopa odnos revij do strank LDS in SDS, katerim obe namenjata daleč največ pozornosti (*Mag* pa še stranki ZLSD). Odnos do teh dveh strank je pri obeh revijah nasproten in izrazito negativen ter pozitiven predvsem leta 1996. Na primeru predsedniških volitev 1997 rezultati takega odnosa ne kažejo, leta 2000 pa se zopet ponovi, čeprav v manjši meri. Več pozornosti obe reviji tokrat namenjata stranki SLS+SKD, vendar imate do nje obe enak (negativen) odnos. *Mag* stranko ZLSD v tem letu precej

zanemari. V predsedniški predvolilni kampanji 2002 večino pozornosti pobereta kandidat LDS in neodvisna kandidatka s podporo SDS in NSi, pri Magu pa predvsem slednja. Odnos Mladine je do obeh negativen, vendar do kandidatke še bolj kot do kandidata. Mag pa je izrazito naklonjen kandidatki, medtem ko je kandidatu LDS nenaklonjen.

Prednostno tematiziranje ni kazalo neposredne naklonjenosti kakšni posamezni stranki. Kar nekaj naslovnih tem je bilo nepolitičnih ali strankarsko neopredeljenih (predvsem pri Mladini), pri ostalih pa sta reviji najbolj poudarjali teme, ki so kritizirale vlado, stranke, poslance, kandidate za poslance, Mag pa tudi vlogo medijev v predvolilnem času. Vendar se v vseh štirih predvolilnih obdobjih v naslovnih temah skoraj ni zgodilo, da bi Mag kritiziral SDS ali Mladina LDS¹⁵.

Rezultati analize vsebine v tej nalogi torej kažejo, da zastavljena hipoteza drži le delno. Mladina je bila naklonjena stranki LDS v času pred parlamentarnimi volitvami leta 1996 in 2000, Magu pa je bil v teh obdobjih, kot tudi v času pred predsedniškimi volitvami 2002, naklonjen stranki SDS. V primeru predsedniških volitev 1997 za obe reviji hipoteza ne drži, kot tudi za Mladino leta 2002 ne. Razlog temu je lahko dejstvo, da sta predsedniška kandidata strank LDS in SDS na volitvah leta 1997 igrala "stranski vlogi", saj nista bila favorita, česar pa ne moremo reči za kandidata teh strank na volitvah 2002. Prav tako je potrebno opozoriti, da se je s časom naklonjenost Mladine stranki LDS zmanjševala, revija pa je v letu 2002 celo kritizirala delo in vedenje predsedniškega kandidata te stranke, kot tudi stranko samo. Zdi se torej, da naklonjenost stranki LDS pri Mladini upada, pri Magu pa ostajajo zvesti SDS.

Zanimivo bo videti, kako bosta reviji pisali v času naslednje predvolilne kampanje, ki bo potekala za volitve v parlament jeseni 2004. Glede na rezultate v tej nalogi, bi si upal napovedati, komu bo naklonjen Mag, medtem ko si pri Mladini, glede na spremembe rezultatov po raziskanih predvolilnih obdobjih, tega ne bi več upal.

¹⁵ Le zadnja naslovnica pred volitvami 2002 predstavlja predsedniškega kandidata Drnovška kot absolutističnega vladarja Ludvika XIV, kar ima v demokratičnem sistemu negativno konotacijo. Po drugi strani pa ga s to podobo ustoliči kot novega predsednika.

9. VIRI

1. Boh, Tomaž, Damjan Lajh (2003): "Predsedniški kandidati in desne politične stranke 1992-2002". V: Danica Fink-Hafner, Tomaž Boh (ur.): Predsedniške volitve 2002. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 153-174.
2. D'Alessio, Dave, Mike Allen (2000): "Media Bias in Presidential Elections: A Meta-Analysis". Journal of Communication, 50, 4, str. 133-156.
3. Domke, David, Mark D. Watts, Dhavan V. Shah, David P. Fan (1999): "The Politics of Conservative Elites and the 'Liberal Media' Argument". Journal of Communication, 49, 4, str. 35-58.
4. Ferfila, Bogomil, Marta Kos (2002): Politično komuniciranje. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
5. Fowler, Roger (1991): Language in the news: discourse and ideology in the Press. Routledge, London.
6. Grossber, Lawrence, Ellen Wartella, Cahrls D. Whitney (1998): MediaMaking: Mass media in the popular culture. SAGE Publications, Thousand Oaks.
7. Košir, Manca (1988): Nastavki za teorijo novinarskih vrst. DZS, Ljubljana.
8. Krašovec, Alenka, Tomaž Boh (2003): "Priloga 3 - Podatki o preteklih volitvah". V: Danica Fink Hafner, Tomaž Boh (ur.): Parlamentarne volitve 2000. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 173-188.
9. Kropivnik, Samo, Uroš Pinterič (2003): "Množični mediji v volilni kampanji za predsedniške volitve 2002". V: Danica Fink Hafner, Tomaž Boh (ur.): Parlamentarne volitve 2000. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 257-269.
10. Lah, Peter (2001): "Študije slovenskih časopisov 1989-2000". Nova revija, 20, 232/233, str. 11-25.
11. Lewin, Kurt (1999): "Psihološka ekologija". V: Slavko Splichal (ur.): Komunikološka hrestomatija 2. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
12. Makarovič, Jan (1993): "Levičarski konzervatizem: Slovenski politični paradoks". V: Frane Adam (ur.): Volitve in politika po slovensko: ocene, razprave, napovedi. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, str. 185-201.
13. McCombs, E. Maxwell, Donald L. Shaw (1999, 1972): "The Agenda-Setting Function of Mass Media". V: Howard Tumber (ur.): News: A Reader. Oxford Univeristy Press, Oxford, str. 320-328.
14. McCombs, E. Maxwell, Esteban Lopez-Escobar, Juan Pablo Llamas: "Setting the Agenda of Attributes in the 1996 Spanish General Election." Journal of Communication, 50, 2, str. 77-92.

15. McQuail, Dennis (1994): Mass communication theory: an introduction. Sage Publications, London.
16. Pogovori s predsedniki strank. Zakaj bi jih volili? Delo 4. Oktobra 2000, str. 4.
17. Sedmak, Marjan (1996): Uvod v zbornik. V: Yasha Lang, Andrew Palmer (ur.): Mediji in volitve. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
18. Spical, Slavko (1990): Analiza besedil: Statistična obravnava jezikovnih podatkov v družboslovnih raziskavah. Raziskovalni inštitut, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Ljubljana.
19. Stewart, Colin, Marc Lavelle, Adam Kowaltzke (2001): Media and Meaning. British film institute, London.
20. Vreg, France (2000): Politično komuniciranje in prepričevanje. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
21. Vreg, France (2001): "Volitve 2000 in predvolilna kampanja: Volilne strategije, politični marketing in volilno izbiranje". Teorija in praksa, 38, 2, str. 181-200.
22. Watson, James (1998): Media Communication: An Introduction to Theory and Proces. Macmillan Press, London.
23. Wheeler, Mark (1997): Politics and the Mass Media. Blackwell Publishers, Oxford.
24. Zajc, Drago (2001): "Četrte demokratične volitve v Sloveniji in tretje volitve v državni zbor Republike Slovenije 2000". V: Danica Fink-Hafner, Tomaž Boh (ur.): Parlamentarne volitve 2000. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 71-92.
25. Zajc, Drago (2003): "Predsedniške volitve 2002 v Sloveniji - pomen volilnih pravil in vloga osebnosti". V: Danica Fink-Hafner, Tomaž Boh (ur.): Predsedniške volitve 2002. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 177-191.
26. Žagar, Igor Ž. (1997): Analiza medijskega spremljanja in predstavitve slovenskega predvolilnega boja 1996. ISH, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, Ljubljana.

Internetne strani:

Republiška volilna komisija, Zgodovina volitev;
<http://www.gov.si/rvk/> (6.1.2004)

Kodeks novinarjev Slovenije;
<http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (15. 1. 2004)

Zakon o volilni kampanji;
<http://www.volitve.si/zvolk.html> (15. 1. 2004)

10. PRILOGA

Priloga A: Razpredelnice z rezultati analiz vsebine

V razpredelnicah so predstavljeni rezultati za vsako revijo za vsako leto posebej. V stolpcu 'prispevki' je navedeno skupno število prispevkov, v katerih je bilo govora o posamezni stranki ali kandidatu. Stolpec 'skupaj' prikazuje skupno površino vseh člankov (izraženo v številu strani), ki sta jih reviji namenili posamezni stranki ali predsedniškemu kandidatu. Stolpci 'pozitivno', 'negativno' in 'uravnovešeno' prikazujejo način pisanja revij o posamezni stranki ali kandidatu na tej skupni površini in koliko ga je bilo (izraženo v številu strani).

Razpredelnica 1: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mag, izdanih pred parlamentarnimi volitvami 1996

MAG 96	pozitivno	negativno	uravnovešeno	nevtralno	skupaj	prispevki
LDS	2,2	15,7	0,9	0	18,8	24
ZLSD	1	14,6	0	0	15,6	19
SLS	4	1,1	2,4	0	7,5	13
SKD	1	3	2,6	0	6,6	13
SDS	19	0	2,5	0	21,5	19
ZS	0,1	0	0,4	0	0,5	3
DS	0,2	1,1	0,3	0	1,6	5
SNS	0	3,8	0	0	3,8	7
DeSUS	0	0	0	0	0	0

Razpredelnica 2: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mladina, izdanih pred parlamentarnimi volitvami 1996

MLADINA 96	pozitivno	negativno	uravnoteženo	nevtralno	skupaj	prispevki
LDS	12,8	3	1,1	0,8	17,7	20
ZLSD	1,1	0,8	0,6	0,4	2,9	10
SLS	0,7	0,3	1,6	0,1	2,7	8
SKD	0,2	2	0,6	0,4	3,2	10
SDS	4,3	5,8	1,4	0,6	12,1	16
ZS	3		0,1	0,3	3,4	5
DS	4,2		0,4	0,1	4,7	5
SNS		0,3	1,1	0,1	1,5	5
DeSUS			0,3	0,1	0,4	2

Razpredelnica 3: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mag, izdanih pred predsedniškimi volitvami 1997

MAG 97	pozitivno	negativno	uravnoteženo	skupaj	prispevki
Milan Kučan	0,7	4,9	2,7	8,3	18
Janez Podobnik	1	6,9	1,9	9,8	15
Jože Bernik	0	0,5	5,4	5,9	10
Marjan Cerar	4	0,5	2,4	6,9	10
Anton Peršak	0	0,3	1,7	2	7
Franc Miklavčič	0	0,8	1,4	2,2	8
Bogomir Kovač	0	0,8	1,7	2,5	9
Marjan Poljšak	3,5	0	1,7	5,2	9

Razpredelnica 4: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mladina, izdanih pred predsedniškimi volitvami 1997

MLADINA 97	pozitivno	negativno	uravnoteženo	skupaj	prispevki
Milan Kučan	3,1	2,9	1,3	7,3	12
Janez Podobnik	4,1	0,9	0,3	5,3	9
Jože Bernik	5	2	0,4	7,4	8
Marjan Cerar	3,3	1	0,5	4,8	7
Anton Peršak	0,1	0	0,3	0,4	2
Franc Miklavčič	0	0	2,3	2,3	2
Bogomir Kovač	3,1	0,8	0,6	4,5	7
Marjan Poljšak	0	0	1,7	1,7	2

Razpredelnica 5: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mag, izdanih pred parlamentarnimi volitvami 2000

MAG 2000	pozitivno	uravnovešeno	negativno	skupaj	prispevki
LDS	1	3,2	8,1	12,3	29
ZLSD		1,8	2,9	4,7	15
SLS+SKD		3	12,4	15,4	28
NSI	3,8	4,1		7,9	20
SDS	7,6	6,2		13,8	26
SNS		0,9	1,8	2,7	10
DEUS		0,7	1,5	2,2	7
SMS			0,4	0,4	2
ZS			0,1	0,1	1
DS					

Razpredelnica 6: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mladina, izdanih pred parlamentarnimi volitvami 2000

MLADINA 2000	pozitivno	uravnovešeno	negativno	skupaj	prispevki
LDS	3,5	2,3	2,2	8	15
ZLSD	0,4	2,2	1,2	3,8	8
SLS+SKD	0,2	5,1	3	7,8	15
NSI		2,4	2	4,4	12
SDS		3,6	6,5	10,1	22
SNS		1,4	0,3	1,7	5
DESUS		1,4	0,4	1,8	5
SMS					
ZS		0,3	1	1,3	2
DS		1	0,3	1,3	3

Razpredelnica 7: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mag, izdanih pred predsedniškimi volitvami 2002

MAG 2002	pozitivno	uravnovešeno	negativno	skupaj	prispevki
Janez Drnovšek	1,1	2,3	2,8	6,2	13
Barbara Brezigar	7,4	1,6		9	13
Zmago Jelinčič		1,6	2,4	4	9
France Arhar	1,6	2,6	1,1	5,3	13
Lev Kreft	0,1	1,5	2,1	3,7	7
Anton Bebler	0,5	1,5	0,3	2,3	6
France Bučar		1,7	2,1	3,8	10
Gorazd Drevenšek		1,5	0,4	1,9	3
Jure Cekuta	0,3	1,6		1,9	4

Razpredelnica 8: Rezultati analize vsebine štirih izvodov revije Mladina, izdanih pred predsedniškimi volitvami 2002

MLADINA 2002	pozitivno	uravnovešeno	negativno	skupaj	prispevki
Janez Drnovšek	0,2	6	3,3	9,5	14
Barbara Brezigar	0,2	0,5	5,1	5,8	10
Zmago Jelinčič	0,1	0,5		0,6	3
France Arhar		0,9	0,5	1,4	7
Lev Kreft	0,3	0,3	0,1	0,7	4
Anton Bebler	0,1	0,5	0,1	0,7	4
France Bučar	0,8	0,2	0,4	1,4	7
Gorazd Drevenšek	0,3	0,1	0,1	0,5	3
Jure Cekuta		0,5	0,1	0,6	3

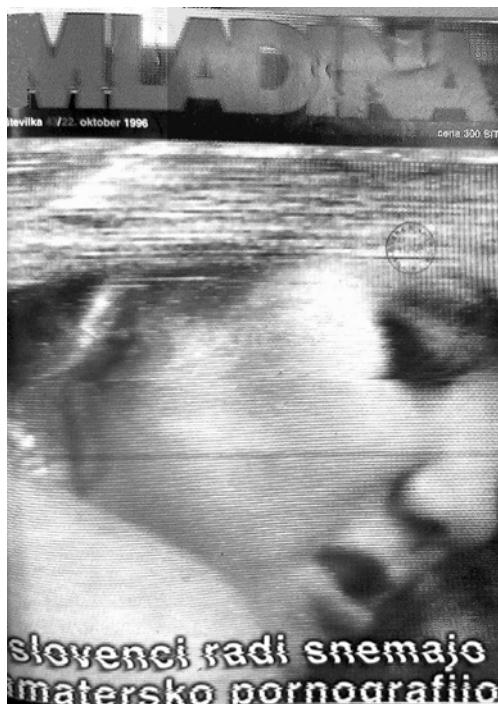
Priloga B: Naslovnice revij Mag in Mladina¹⁶

LETO 1996

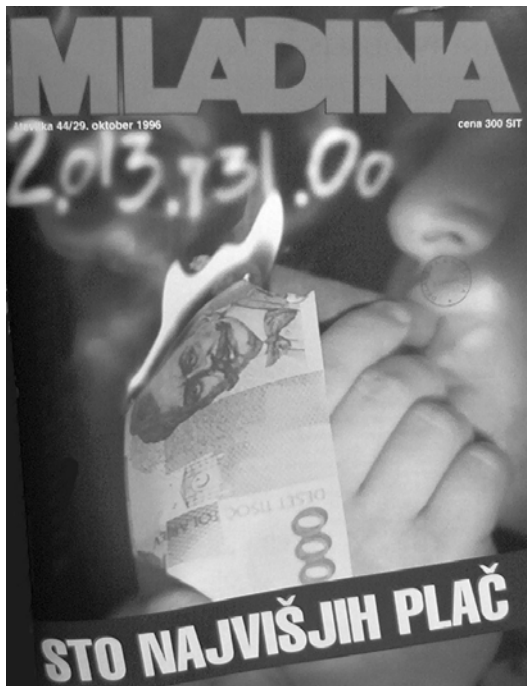
Slika 1: Naslovnica Mladine št. 42

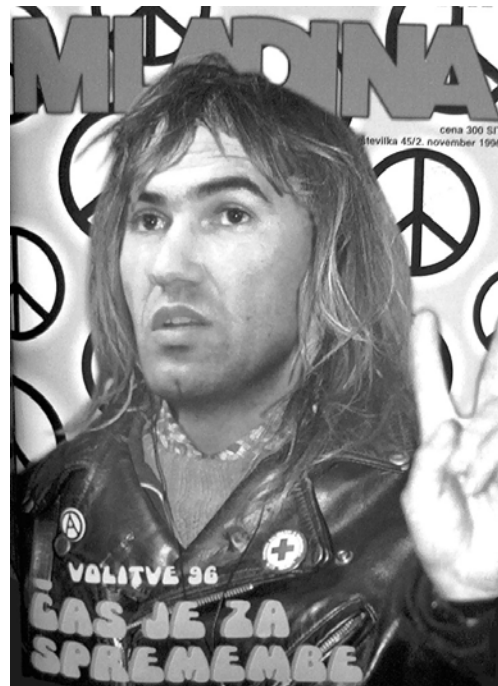
Slika 2: Naslovnica Mladine št. 43

Slika 3: Naslovnica Mladine št. 44

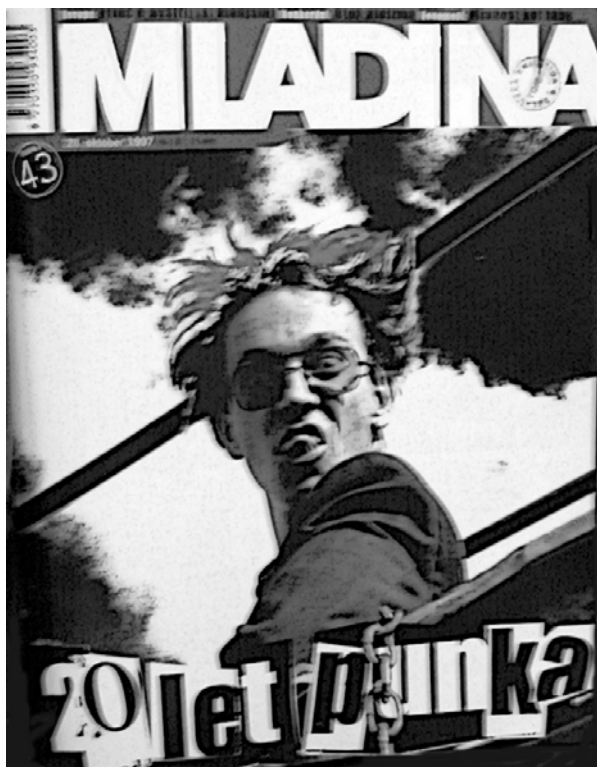
Slika 4: Naslovnica Mladine št. 45

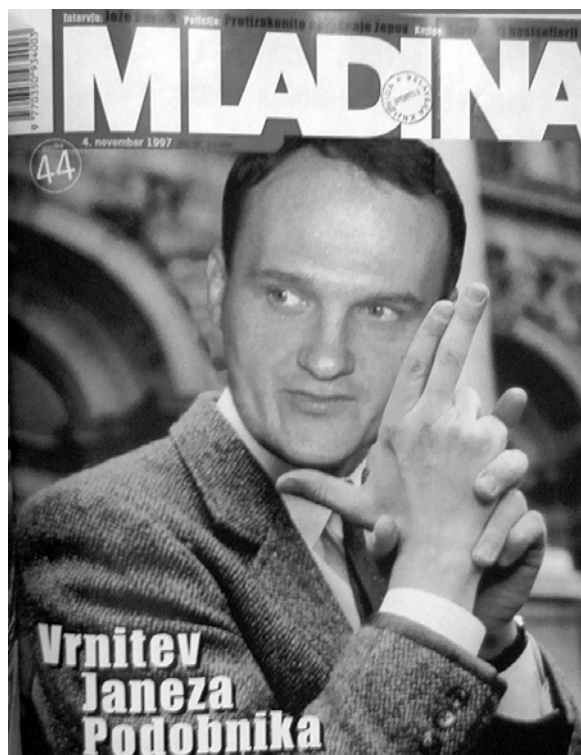
¹⁶ Prikazane so naslovnice vseh izvodov revije Mladina, ki so bile vključene v analizo prednostnega tematiziranja, pri Magu pa samo iz leta 2000 in 2002, saj naslovnice izvodov iz prvih dveh analiziranih obdobj niso bile povezane z naslovno temo.

LETO 1997

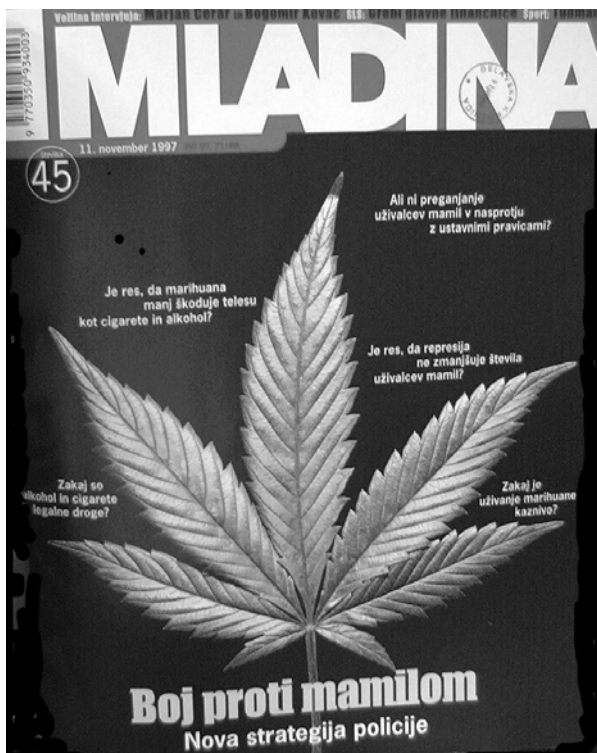
Slika 5: Naslovnica Mladine št. 43

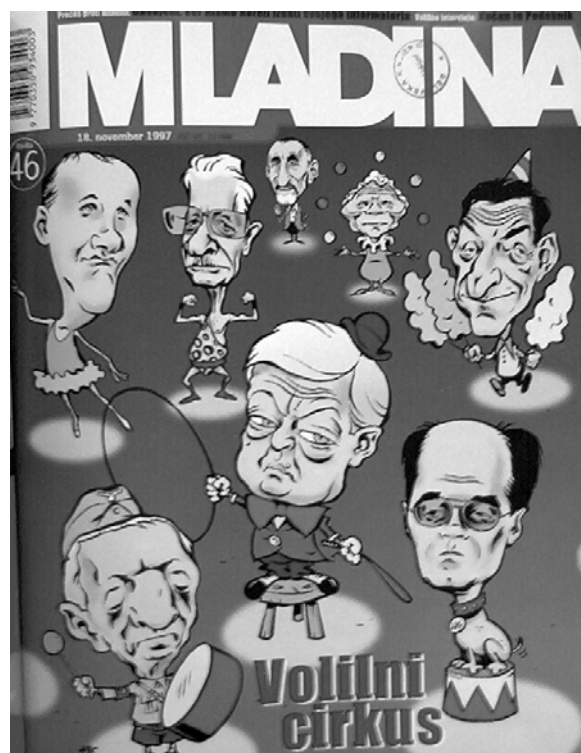
Slika 6: Naslovnica Mladine št. 44

Slika 7: Naslovnica Mladine št. 45

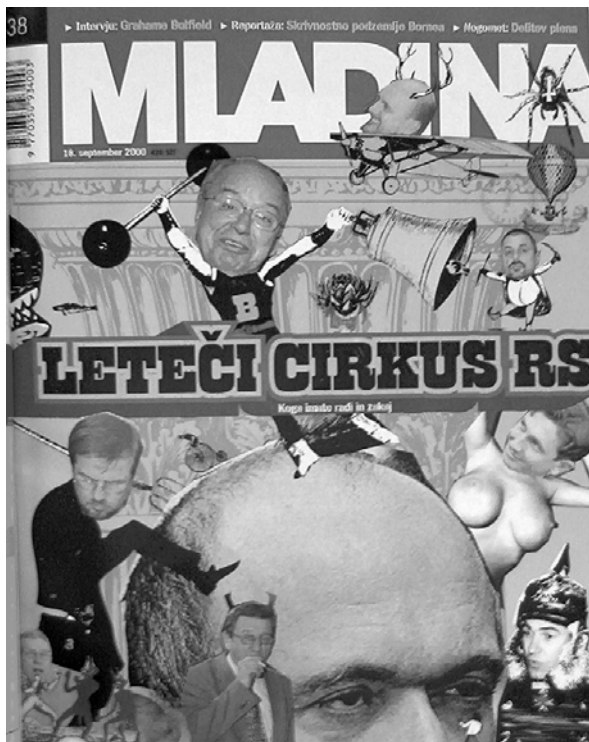

Slika 8: Naslovnica Mladine št. 46

LETO 2000

Slika 9: Naslovnica Mladine št. 38

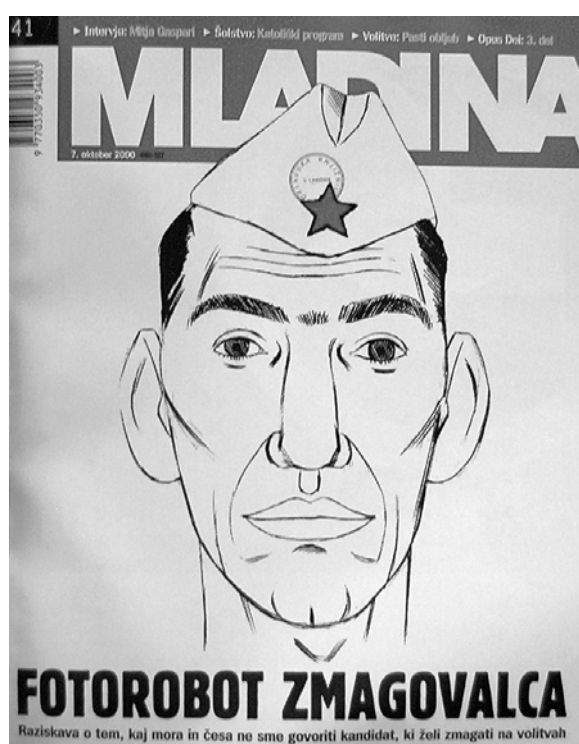
Slika 10: Naslovnica Mladine št. 39

Slika 11: Naslovnica Mladine št. 40

Slika 12: Naslovnica Mladine št. 41

Slika 13: Naslovnica Maga št. 38

Slika 14: Naslovnica Maga št. 39

Slika 15: Naslovnica Maga št. 40

Slika 16: Naslovnica Maga št. 41

LETO 2002

Slika 17: Naslovnica Mladine št. 41

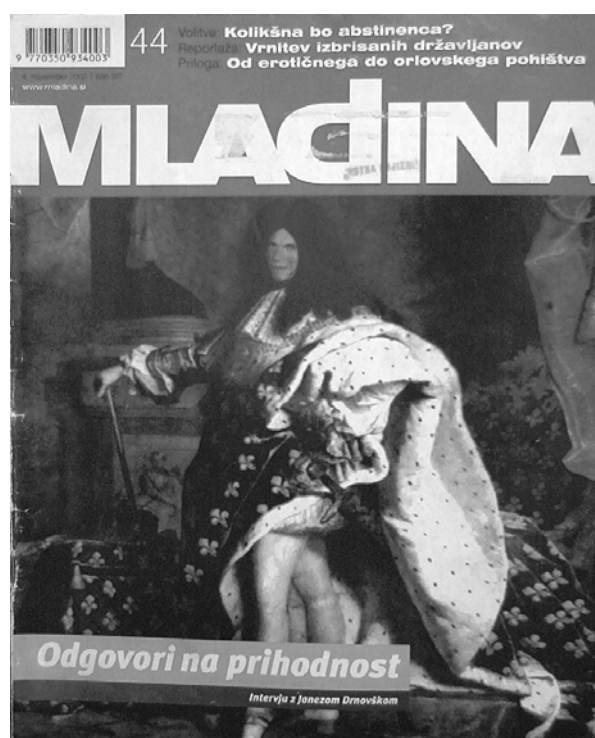
Slika 18: Naslovnica Mladine št. 42

Slika 19: Naslovnica Mladine št. 43

Slika 20: Naslovnica Mladine št. 44

Slika 21 : Naslovnica Maga št. 42

Slika 22: Naslovnica Maga št. 43

Slika 23: Naslovnica Maga št. 44

Slika 24: Naslovnica Maga št. 45

